

Кыргыз Республикасынын
Улуттук банкы

**КЫРГЫЗ
РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ФИНАНСЫ СЕКТОРУНУН
ТУРУКТУУЛУГУ ЖӨНҮНДӨ
ОТЧЁТ**

2025-жыл жыйынтыгы боюнча

Июнь, 2026

Бишкек

РЕДАКЦИЈАЛЫК КЕҢЕШ

Төрага	Таиров М.М.
Кеңештин мүчөлөрү:	Алиев А.А. Акулуева М.Ш. Бегалиева С.А. Богатырев М.М. Жапарова Э.М.
Жооптуу катчы	Орозалиев А.О.

Уюштуруучу: Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
Басылма Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде 2012-жылдын 17-августунда
каттоодон өтүп, № 1863 күбөлүккө ээ болгон. ISSN:1694-8920

© Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы, 2026.
Басылманы Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын уруксатысыз кайсы болбосун формада,
кандай болбосун каражаттар аркылуу басып чыгарууга жана таркатууга жол берилбейт. Кайра
басып чыгарууда жана которууда “Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу
жөнүндө отчет” басылмасына милдеттүү түрдө шилтеме келтирүү зарыл.

Басылманын мазмунуна тиешелүү суроолор менен төмөнкү дарекке кайрылууга болот:

Бишкек шаары, Киев көчөсү, 189

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы

Финансылык туруктуулукка мониторинг жүргүзүү жана талдоо бөлүмү

телефон: (+996 312) 66-90-15

факс: (+996 312) 61-07-30

электрондук почта: omfs@nbkr.kg

Басылма жылына эки жолу мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде басылып чыгат.

Отчёттогу статистикалык, аналитикалык жана эсептик маалыматтар/баа берүүлөр отчёттук мезгилдин акырына карата абал боюнча келтирилген.

Бул басылмада колдонулган эсепке алуу ыкмалары же мурдагы маалыматтар өзгөрүшү мүмкүндүгүнөн улам, буга чейин жарыяланган маалыматтар өзгөртүлүшү ыктымал, демек 10 жыл ичиндеги маалыматтарга өзгөртүү киргизилиши мүмкүн.

Сандар тегеректелишинен улам, суммасын эсептөөдө акыркы катардагы эсептерде дал келбестиктер келип чыгышы мүмкүн.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын башка басылмалары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын жылдык отчету

Басылма Улуттук банктын өткөн жыл ичинде аткарган иши жөнүндө толук маалымат камтылган отчету болуп саналат. Отчетто экономиканын реалдуу секторундагы, финансылык жана тышкы секторлордогу өзгөрүүлөргө баа берүүлөр, Улуттук банктын акча-кредит чөйрөсүндө, банк жана төлөм системалары, банк эмес финансы-кредит уюмдары секторунда кабыл алынган чечимдери жана иш-аракеттери тууралуу маалымат, анын ичинде финансылык отчет, Улуттук банк жөнүндө жалпы маалымат жана статистикалык тиркемелер камтылат. Басылма мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде басылып чыгат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын бюллетени

Басылмада Кыргыз Республикасынын негизги макроэкономикалык жана финансылык көрсөткүчтөрү боюнча статистикалык маалымат камтылат. Улуттук банктын расмий интернет-сайтында мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарыяланат.

Акча-кредит саясаты жөнүндө отчет

Отчет аркылуу коомчулукка Улуттук банктын инфляциянын негизги факторлору жана Кыргыз Республикасынын тышкы жана ички чөйрөлөрүндө экономикалык жагдайдын өнүгүүсүнө баа берүүлөрдү иликтөөнүн жана болжолдоолордун негизинде акча-кредит саясаты чөйрөсүндө кабыл алынган чечимдери тууралуу маалымат берилет. Улуттук банктын расмий интернет-сайтында мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде жарыяланат.

Кыргыз Республикасынын төлөм теңдеми

Басылмада тышкы сектордун өнүгүү тенденциялары чагылдырылат жана анда төлөм теңдеми, тышкы соода жүргүзүү, эл аралык камдар, тышкы карыз жана эл аралык инвестициялык позициялар, ошондой эле төлөм теңдемин түзүүдө колдонулуучу метамаалыматтар жана маалымат базасы камтылат. Чейрек сайын: февраль, июнь, август, ноябрь айларында мамлекеттик, расмий жана англис тилдеринде басылып чыгат.

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын ченемдик актылары

Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы тарабынан кабыл алынган жоболор, нускоолор жана башка ченемдик укуктук актылар. Журнал болжолу менен чейрегине бир жолу мамлекеттик жана расмий тилдерде басылып чыгат.

Улуттук банктын басылмалары расмий интернет-сайтында www.nbkr.kg/Басылмалар дереги боюнча жайгаштырылат.

МАЗМУНУ

МАЗМУНУ	5
КИРИШҮҮ	6
КЫСТЫРМАЛАРДЫН ТИЗМЕГИ	7
НЕГИЗГИ ТЫЯНАКТАР	8
I. МАКРОЭКОНОМИКАЛЫК ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК КОНЬЮНКТУРА	9
1.1. Макроэкономикалык шарттар жана тобокелдиктер	9
1.2. Финансы секторунун түзүмү.....	12
1.3. Финансы рынокторунун абалы.....	14
1.4. Кыймылсыз мүлк рыногу	17
II. БАНК СЕКТОРУ	23
2.1. Банк секторун өнүктүрүүнүн негизги тенденциялары	23
2.2. Банк секторунун тобокелдиги.....	26
2.2.1. Кредиттик тобокелдик.....	26
2.2.2. Ликвиддүүлүк тобокелдиги	31
2.2.3. Концентрациялануу тобокелдиги.....	32
2.2.4. Валюта тобокелдиги	33
2.2.5. Пайыздык тобокелдик	35
2.2.6. “Дуушарлануу” тобокелдиги	36
2.2.7. Өлкөлүк тобокелдик.....	37
2.3. Банк секторун “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү.....	39
2.3.1. Кредиттик тобокелдикти “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү.....	39
2.3.2. Ликвиддүүлүк тобокелдигин “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү.....	40
2.3.3. Рыноктук тобокелдиктерди “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү	41
III. БАНК ЭМЕС ФИНАНСЫ-КРЕДИТ УЮМДАРЫ	42
3.1. Негизги тенденциялар	42
3.2. Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын тобокелдиктери	45
3.3. БФКУ секторун стресс-тесттен өткөрүү	49
IV. ТӨЛӨМ СИСТЕМАЛАРЫ.....	51
V. ФИНАНСЫ СЕКТОРУНУН ИШИН ЖӨНГӨ САЛУУНУ ӨРКҮНДӨТҮҮ	54
ГЛОССАРИЙ.....	58
КЫСКАРТУУЛАРДЫН ТИЗМЕСИ	59

КИРИШҮҮ

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет Улуттук банк тарабынан 2012-жылдан тартып жарыяланып келет. Отчеттун негизги максаты болуп коомчулукка республиканын финансы системасынын туруктуулугуна жалпы баа берүү жөнүндө маалымдоо саналат.

“Финансылык туруктуулук” дегенден улам финансылык тең салмаксыздык жана таасирлер орун алган шартта да финансылык ортомчулук милдетин аткарууга өбөлгө түзгөн финансы мекемелеринин, финансы рынокторунун жана төлөм системаларынын жөнгө салынган жана үзгүлтүксүз ишин түшүнүү зарыл.

Жүргүзүлгөн мониторингдин жана финансылык туруктуулукка талдап-иликтөөлөрдүн натыйжалары Улуттук банк акча-кредит саясатынын негизги багыттарын иштеп чыгууда жана банк ишин жөнгө салууда, ошондой эле Кыргыз Республикасынын финансы-кредит уюмдарын өнүктүрүү стратегияларын иштеп чыгууда эске алынат.

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун туруктуулугу жөнүндө отчет финансы рыногунун катышуучулары жана финансылык туруктуулук маселелерине кызыгуусун арткан жактар үчүн каралган.

КЫСТЫРМАЛАРДЫН ТИЗМЕГИ

1-тиркеме.	Турак жай менен камсыз болуу индекси	21
2-тиркеме.	Кыймылсыз мүлк рыногунда баанын өзгөрүшүнүн банк секторуна таасирин стресс-тесттен өткөрүү	22
3-тиркеме.	Коммерциялык банктардын статистикалык байкоо жүргүзүүсүнүн жыйынтыктары: кредиттөө.....	28
4-тиркеме.	Коммерциялык банктардын статистикалык байкоо жүргүзүүсүнүн жыйынтыктары: ири кардарлар	29
5-тиркеме.	Кредиттик жана валюта тобокелдиктери	34
6-тиркеме.	Концентрациялануу индекстеринин негизинде БФКУ секторунун ишине баа берүү	47

НЕГИЗГИ ТЫЯНАКТАР

2025-жылы Кыргыз Республикасы Борбордук Азия регионунда экономикасы эң эле арымдуу өскөн өлкө катары белгиленген. Акыркы төрт жыл ичинде (2022-2025-жылдар) экономиканын реалдуу өсүшүнүн орточо жылдык арымы 10,2 пайызга жеткен, бул регион ичинде жогору көрсөткүч болуп саналат.

Отчеттук мезгилде банк секторунун активдер, кредит портфели, депозиттик база, капитал жана финансылык ортомчулук деңгээли сыяктуу негизги көрсөткүчтөрү жогорулагандыгы байкалган.

2025-жыл жыйынтыгы боюнча банк секторунун таза пайдасы 33,0 млрд сомду түзүү менен 2024-жылга салыштырмалуу 6,2 пайызга жогору катталган.

Отчеттук мезгил ичинде бир жыл мурдагыга салыштырганда банк секторунун кредиттеринин жана депозиттеринин долларлашуу деңгээли төмөндөгөндүгү байкалган.

2025-жылы кредит портфелинин сапаты бир жыл мурдагыга салыштырмалуу жакшырган.

Эконометриялык модель түзүү, финансылык болжолдоо моделин түзүү жана “кайтарым” стресс-тесттердин натыйжалары, мурдагыдай эле, 2025-жыл жыйынтыгы боюнча финансылык туруктуулук запасына жана белгилүү бир макроэкономикалык таасирлерге туруштук берүү мүмкүнчүлүгүнө ээ экендигин билдирет. Мында, банк секторунун олуттуу бөлүгү ар кандай кошумча таасирлерге туруштук бере ала тургандыгын белгилеп кетүү зарыл.

Жалпысынан алганда, дүйнөдө орун алып турган геосаясий кырдаалга жана соода боюнча өнөктөш өлкөлөргө карата колдонулуп жаткан санкциялык чектөөлөргө карабастан, кароого алынып жаткан мезгил ичинде банк сектору үчүн белгилүү бир тобокелдиктер сакталып турган, бирок алардын деңгээли бүтүндөй финансы секторунун туруктуулугуна коркунуч келтирбейт. Кыргыз Республикасынын банк секторунун финансылык туруктуулук запасынын сакталып турушу байкалууда.

2025-жылы системалуу мааниге ээ жана маанилүү төлөм системаларындагы тобокелдиктердин деңгээли жол берилген чекте катталган жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган тобокелдиктерди тескөө механизмдери менен шартталган. Чекене төлөмдөр системаларында тобокелдик белгиленген, бул дүйнөдө орун алып турган геосаясий жагдайдан улам түптөлгөн.

Отчеттук мезгилде финансы-кредит уюмдарынын ишин жөнгө салган ченемдик укуктук базаны өнүктүрүү пайыздык чендерди төмөндөтүү, активдерди классификациялоо системасын өркүндөтүү, кредиттик тобокелдиктерди тескөө, санарип финансылык кызматтарды өнүктүрүү, экономикалык өсүш үчүн шарттарды түзүү, керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо үчүн шарттарды түзүүгө багытталган.

I. МАКРОЭКОНОМИКАЛЫК ЖАНА ФИНАНСЫЛЫК КОНЬЮНКТУРА

1.1. Макроэкономикалык шарттар жана тобокелдиктер

2025-жылы Кыргыз Республикасынын экономикасында керектөө жана инвестициялык жигердүүлүктүн артышынын алкагында жогору өсүш арымы катталган. Экономиканын өсүшүнө кызмат көрсөтүүлөр, курулуш жана өнөр жай сектору негизги салымын кошкон. Мамлекеттин фискалдык саясатында инфраструктуралык долбоорлорду жүзөгө ашырууну каржылоону көбөйтүүнүн алкагында бюджеттик кирешелердин өсүшү, ошондой эле ички сыяктуу эле, тышкы карыз алуу көлөмү жогорулагандыгы белгиленген.

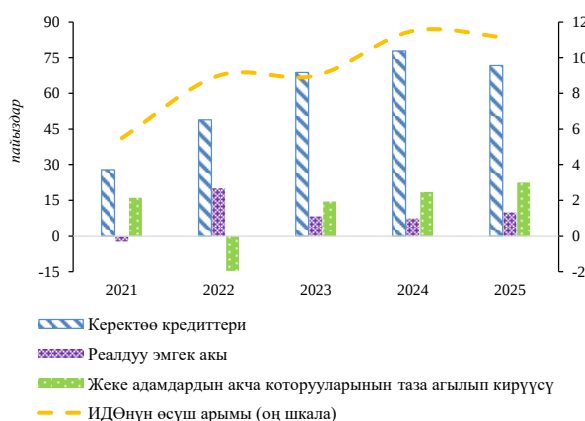
Улуттук банктын жүргүзүлүп жаткан акча-кредит саясаты инфляциялык тобокелдиктердин өлкөдөгү баа туруктуулугуна тышкы таасирин кыскартууга жана инфляциянын монетардык факторлорун чектөөгө багытталган.

Тышкы шарттар

2025-жылы дүйнөлүк экономика алдыңкы өлкөлөрдүн соода саясатындагы өзгөрүүлөрдүн жана геосаясий факторлордун күчөшү таасири астында калыптанган, буга дүйнөлүк товардык чийки зат жана финансылык рыноктордогу белгисиздик жагдайынын күчөшү жана жогору өзгөрүлмөлүүлүк менен коштолгон. Кыргыз Республикасынын соода боюнча негизги өнөктөш өлкөлөрүндө (Кытайдан тышкары) жогору инфляциялык динамика сакталып турган. 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча Казакстан Республикасында жылдык инфляция – 12,3 пайызды, Өзбекстан Республикасында – 7,3 пайызды, Россия Федерациясында – 5,6 пайызды түзгөн. Ички керектөөдөгү импорттук товарлардын олуттуу үлүшүн эске алганда, инфляцияга түрткү берүүчү тышкы процесстер ички баалардын динамикасына таасирин тийгизген.

Ички шарттар

1.1.1-график. Ички суроо-талап факторлору

Булагы: КР УСК, Улуттук банк

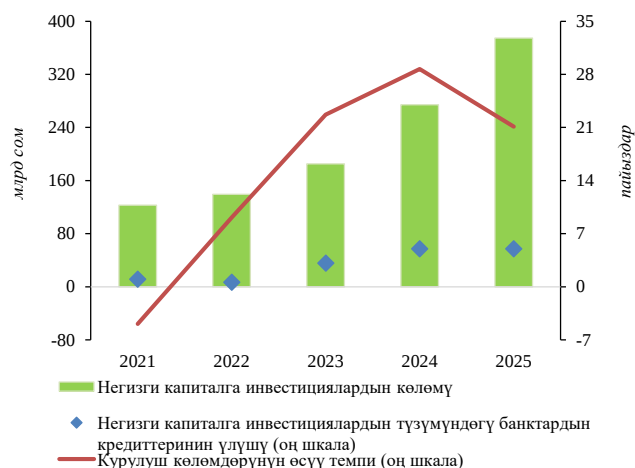
Отчёттук мезгилде Кыргызстандын экономикасында реалдуу ИДӨнүн жогору өсүш арымы (+11,1 пайыз) белгиленген. Экономиканын өсүшүнө кызмат көрсөтүүлөр, курулуш жана өнөр жай чөйрөлөрү кыйла салым кошкон.

Жогору ички суроо-талап калктын айкын кирешесинин жогорулашы жана жеке адамдардын акча которууларынын агылып кириши менен шартталган. 2025-жылы айкын айлык акы жылдык мааниде 9,9 пайызга көбөйгөн, эмгек акынын өсүшү экономикалык иштин бардык чөйрөлөрүндө катталган.

Эмгек рыногунда алгылыктуу динамика белгиленген. 2025-жылы 273,7 миң жумуш

орду түзүлгөн, бул 2024-жылдын ушул мезгилиндеги көрсөткүчтөн 4,0 пайызга көп. КР УСКнын маалыматы боюнча Кыргыз Республикасында 2025-жылдын акырына карата катталган расмий жумушсуздук деңгээли жумушчу күчтүн жалпы санынын 1,3 пайызын түзгөн, бул 2024-жылдагы көрсөткүчтөн 1,8 пайызга төмөн.

1.1.2-график. Негизги капиталга инвестициялар

Булагы: КР УСК

Кароого алынган мезгил ичинде Кыргыз Республикасында инфляция 9,4 пайыз деңгээлинде түптөлгөн. Инфляция динамикасына айрым азык-түлүк товарларына баалардын өсүш арымы негизги салымды кошкон. Керектөө бааларынын индексинин түзүмүндөгү өсүш азык-түлүк товарлар тобуна баалардын 9,9 пайызга, азык-түлүктөн башка товарлар тобуна 7,8 пайызга жогорулашынын эсебинен калыптанган, ошондой эле кызмат көрсөтүүлөр чөйрөсүндө өсүш 11,2 пайызды, ал эми алкогольдук ичимдиктерге жана тамеки заттарына баалардын өсүшү 8,0 пайызды түзгөн.

1.1.3-график. Кыргыз Республикасында инфляция динамикасы

Булагы: КР УСК.

тобокелдиктеринин таасирин кыскартууга, инфляциянын монетардык факторлорунун таасирин чектөөгө жана улуттук валютанын сатып алуу жөндөмдүүлүгүн колдоого багытталган ырааттуу жана салмактанган чараларды жүзөгө ашырган. 2025-жылы акча-кредит шарттары күчөтүлгөн: жай мезгилинен тартып негизги чен 9,00 пайыздан 11,00 пайызга чейин жогорулатылган. Ошол эле учурда, банк системасында үстөк ликвиддүүлүктү жөнгө салуу чаралары ишке ашырылган.

Фискалдык сектор. Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Борбордук казыналыгынын алдын ала маалыматы боюнча, 2025-жыл жыйынтыгында өлкөнүн бюджетти 50,2 млрд сом же ИДӨгө карата 2,5 пайыз өлчөмүндөгү профицит менен түптөлгөн. Бюджеттин параметрлери өлкөдө экономикалык жигердүүлүктүн өсүшү, салык жана бажы администрлөөнү

Өлкөнүн экономикасынын түзүмүндө курулуш секторунда башка тармактарга салыштырмалуу жогорку өсүш арымы катталган. Негизги капиталга инвестициялардын көлөмү 2025-жылы 18,4 пайызга жогорулаган, алар негизинен мамлекеттик бюджеттин каражаттарынын, ишканалардын жана уюмдардын жана калктын каражаттарынын эсебинен каржыланган.

Мындан тышкары, коммерциялык банктар экономиканын реалдуу секторун кредиттөө көлөмүн жигердүү көбөйткөн. 2025-жыл жыйынтыгы боюнча коммерциялык банктардын кредит портфели 48,8 пайызга өскөн.

2025-жылы инфляция өзгөчө тышкы факторлор: дүйнөлүк товардык-чийки зат рынокторунда баалардын кескин өзгөрүүсү, геосаясий белгисиздик жана регионалдык соода агымын кайрадан түзүү менен коштолгон дүйнөлүк сооданын ыдырашынан жана логистикалык чыгымдардын өсүшүнөн улам калыптанган.

Ички факторлор жактан алсак, электр энергиясына жана турак жай-коммуналдык чарба кызматтарына тарифтердин жогорулашы, эмгек акынын өсүшү жана бюджеттик чыгашалардын көбөйүшү, ушундан улам, ички суроо-талаптын артышы белгиленген.

Ошол эле учурда, Улуттук банк акча-кредит саясатынын тышкы

жакшыртуу боюнча көрүлүп жаткан чаралар, ошондой эле салыктык эмес кирешелердин өсүшү менен шартталган.

Отчёттук мезгилде ички сыяктуу эле, тышкы карыз алышууларды арттыруу улантылган. Алсак, мамлекеттин финансылык милдеттенмелери отчёттук жылдын башталышынан тартып 2025-жылдын декабрынын акырына карата 36,0 пайызга өскөн. Ошол эле мезгилде мамлекеттик карыздын түзүмү ички карыз алышуулардын жогорулоосуна көздөй өзгөргөндүгү байкалган.

1.2. Финансы секторунун түзүмү

Кыргыз Республикасынын финансы секторунун институционалдык түзүмүнө коммерциялык банктар жана башка финансы институттары кирет.

1.2.1-таблица. Финансы секторунун институционалдык түзүмү

(финансы институттарынын саны)

Финансы институттары	2021	2022	2023	2024	2025
Коммерциялык банктар	23	23	23	21	22
Башка финансылык компаниялар, анын ичинде:	630	711	842	983	1009
Банктык эмес финансы-кредит уюмдары (БФКУ), анын ичинде:	604	686	815	956	1009
Микрофинансылык уюмдар, анын ичинде:	133	130	121	108	102
микрокредиттик компаниялар	86	87	78	64	61
микрокредиттик агенттиктер	37	34	34	35	32
микрофинансылык компаниялар	10	9	9	9	9
Адистештирилген финансы-кредит уюму	1	1	1	1	1
Кредиттик бюролор	2	2	2	3	2
Кредиттик союздар	88	84	81	78	71
Алмашуу бюролору	379	467	609	765	832
"Гарантиялык фонд" ААКсы	1	1	1	1	1
Турак жай-сактык кредиттик компаниялар	1	1	0	0	0
Камсыздандыруу компаниялары*	16	15	17	17*	17*
Инвестициялык фонддор*	3	3	3	3*	3*
Фондулук биржалар*	4	4	4	4*	4*
Пенсиялык фонддор*	3	3	3	3*	3*

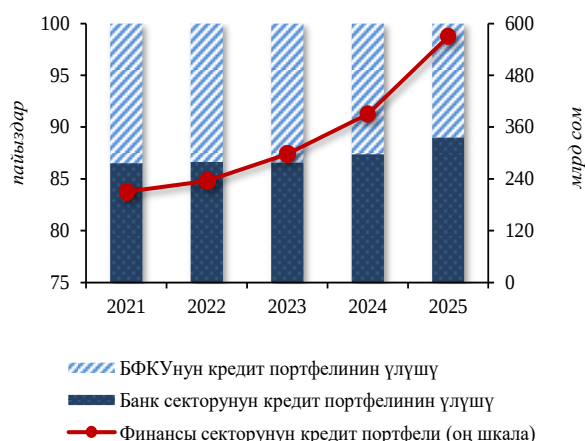
Булагы: КБ, БФКУ, КР УСК, Мамфинкөзөмөл.

* алдын ала маалыматтар

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банктардын жана банк эмес финансы-кредит уюмдарынын (БФКУ) активдери 1 285,7 млрд сомду, же ИДӨгө карата 65,1 пайызды түзөт.

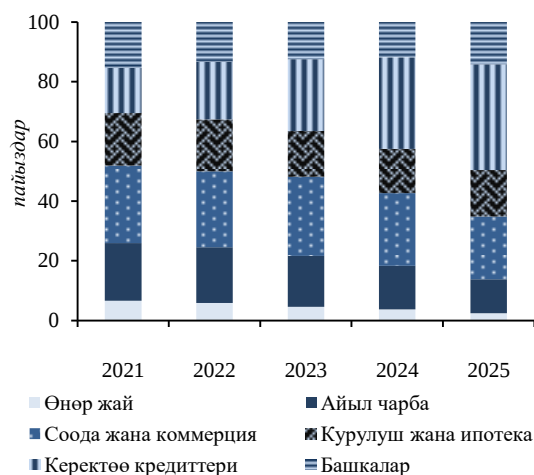
2025-жылдын жыйынтыгы боюнча финансы секторунун чогуу алгандагы кредит портфели 569,7 млрд сомду же ИДӨгө карата 28,8 пайызды түзгөн. Финансы секторунун кредит портфелинде кредиттердин үлүшү 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча 89,0 пайызды түзгөн (1.2.1-график).

1.2.1-график. Кредит портфелинин түзүмү

Булагы: КБ жана БФКУ

1.2.2-график. Финансы секторунун кредит портфелинин тармактык түзүмү

Булагы: КБ жана БФКУ

Коммерциялык банктардын жана БФКУлардын кредит портфелинин тармактык түзүмүндө кредиттердин эң көп концентрацияланышы керектөө кредиттеринде белгиленген. 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча кредиттөөнүн аталган тармактарында финансы секторунун кредит портфелинин жалпы үлүшү кредиттердин жалпы көлөмүнүн 78,4 пайызына жетип, 201,4 млрд сомду түзгөн (1.2.2-график).

1.3. Финансы рынокторунун абалы

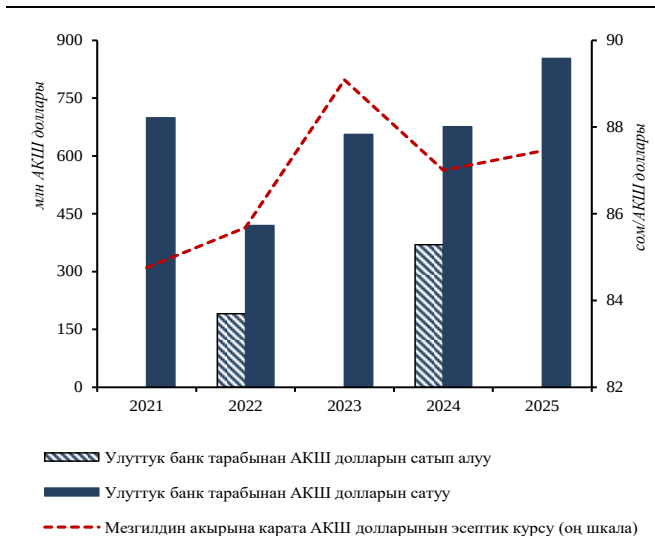
Ички валюта рыногунда 2025-жыл ичинде алмашуу курсунун ийкемдүүлүгү сакталып, жалпысынан валюта рыногунда жагдай туруктуу бойдон турган.

Банк системасында ликвиддүүлүктүн профицити алкагында банктар аралык акча рыногу кыска мөөнөттүү пайыздык чендин төмөндөөсү менен мүнөздөлгөн, ал Улуттук банк тарабынан белгиленген пайыздык чектин төмөнкү чегине жакын болгон.

1.3.1. Валюта жана акча рынокторунун абалы

Валюта рыногу

1.3.1.1-график. Валюта рыногунда Улуттук банктын интервенцияларынын динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

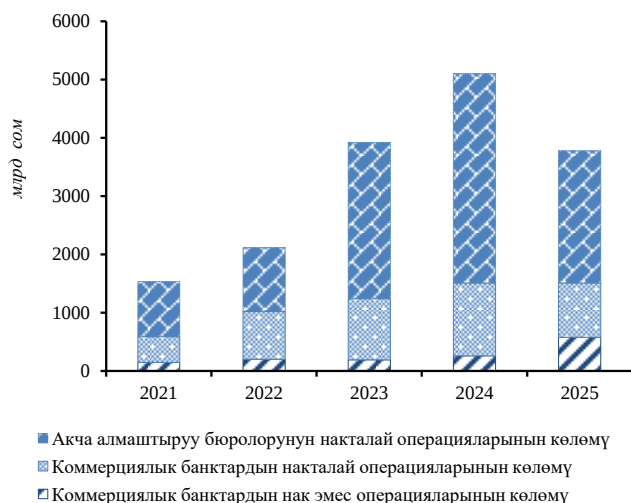
2025-жыл ичинде ички валюта рыногунда абал туруктуу бойдон калган.

2025-жылдын декабрь айынын акырына карата АКШ долларынын сомго карата расмий курсу 1 АКШ долларына 87,4177 сомду түзүп, 2024-жылдын акырындагы көрсөткүчкө салыштырмалуу 0,5 пайызга жогорулаган.

2025-жылдын экинчи чейрегинен тартып валюта рыногунда чет өлкө валютасынын сунушунун суроо-талапка караганда азайышы жана тиешелүү түрдө расмий алмашуу курсунун өзгөрүү диапозонунун төмөндөшү байкалган, ал 2025-жылы 1 АКШ доллары үчүн 85,6093-87,4500 сомду (1,8 сом), ал эми 2024-жылдын ушул эле мезгилинде өзгөрүү диапозону 1 АКШ доллары үчүн 84,0300-89,5100 сомду (5,5 сом) түзгөн.

Алмашуу курсунун кескин өзгөрүүлөрүн текшилөө максатында Улуттук банк отчеттук жылы 853,0 млн АКШ долларына чет өлкө валютасын сатуу боюнча валюталык интервенцияларды жүргүзгөн.

1.3.1.2-график. Операциялардын түрлөрү боюнча чет өлкө валютасын сатып алуу жана сатуу көлөмү (сом эквивалентинде)

Булагы: Улуттук банк.

2025-жылы коммерциялык банктардын жана алмашуу бюролорунун чет өлкө валютасын сатып алуу жана сатуу боюнча операцияларынын жалпы көлөмү, резидент эместер менен операцияларды кошо алганда, 26,0 пайызга, сом эквивалентинде 3,8 трлн сомго чейин азайган. Валюта түзүмүндө евро жана казак теңгеси менен операциялардын көлөмү көбөйгөн, ал эми доллар, орус рубли жана кытай юаны менен валюта операцияларынын көлөмү азайган.

Валюталар боюнча операциялар түзүмү да өзгөргөн: негизги үлүштү орус рублин сатуу-сатып алуу боюнча бүтүмдөр ээлеп (2024-жылдын ушул эле мезгилине салыштырмалуу алардын үлүшү 48,9 пайыздан 45,8 пайызга чейин төмөндөгөн), АКШ долларын сатып алуу-сатуу боюнча операциялардын үлүшү көбөйгөн (46,4

пайыздан 47,2 пайызга чейин), евроду сатып алуу-сатуу боюнча операциялардын үлүшү 1,3 пайыздан 3,0 пайызга чейин өсүп, кытай юаны менен операциялардын үлүшү 3,3 пайыздан 3,4 пайызга чейин жогорулаган, ошол эле учурда казак теңгеси менен операциялардын үлүшү да 0,03 пайыздан 0,1 пайызга чейин бир аз өскөн.

Валюта рыногунда операциялардын негизги бөлүгү накталай формада жүргүзүлүп, алардын үлүшү 10,3 п.п, жалпы көлөмдүн 84,7 пайызына чейин төмөндөгөн. Ошол эле учурда, накталай операциялардын түзүмүндө, мурдагыдай эле, алмашуу бюролорунун накталай операциялары эң чоң үлүштү ээлеген, бул ички валюта рыногундагы жагдайга көбүрөөк байланыштуу болгон.

Акча рыногу

2025-жылы мурунку отчеттук мезгилге салыштырмалуу, банктар аралык кредиттөө рыногунда активдүүлүктүн өсүшү байкалган. Бүтүмдөрдүн жалпы көлөмү 18,0 млрд сомго жетип, 2024-жылдын деңгээлине салыштырмалуу 63,2 пайызга олуттуу өскөн. Банктар аралык рыноктогу орточо алынган чен 3,14 п.п төмөндөп, 4,39 пайызды түзгөн. 2025-жылы РЕПО операцияларынын орточо алынган мөөнөтү 14 күнгө чейин көбөйгөндүгү белгиленген. 18,2 млн сом өлчөмүндөгү бир зайымды кошпогондо, көпчүлүк банктардын Улуттук банктын овернайт кредиттери түрүндөгү кыска мөөнөттүү кайра каржылоого муктаждыгы болгон эмес. Ошол эле учурда, коммерциялык банктар тарабынан Улуттук банктагы овернайт депозиттерине жайгаштырылган каражаттардын орточо күндүк көлөмү 103,4 млрд сомду түзгөн.

1.3.2. Баалуу кагаздар рыногунун абалы

2025-жылы “Кыргыз фондулук биржасы” ЖАКтын соода аянтчасында жүгүртүү мөөнөтү 12 айлык мамлекеттик казына векселдерди (ГКВ) жана 2 жылдык мөөнөттөгү мамлекеттик казына облигацияларды (ГКО) жайгаштыруу улантылган, мында мамлекеттик баалуу кагаздарга болгон суроо-талап жана сатуу көрсөткүчтөрү 2024-жылга салыштырмалуу олуттуу өсүш көрсөткөн. Аукциондук тооруктардын жана өткөрүлгөн кошумча жайгаштыруулардын жыйынтыгы боюнча МКВ сатуунун жалпы көлөмү орточо алынган кирешелүүлүктүн 10,7 пайыз болушунда 3,0 млрд сомду түзгөн, ал эми ГКО жайгаштыруу көлөмү 13,0 пайыз орточо кирешелүүлүгү менен 5,7 млрд сомго жеткен.

Отчёттук мезгил ичинде Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын соода платформасында узак мөөнөттүү инструменттер сегментинде 2 жана 20 жылдык облигациялардан тышкары бардык мөөнөттөгү МКО сунушталган, ошол эле учурда 2024-жылга салыштырмалуу бул баалуу кагаздарга суроо-талап, аларды сунуштоо жана сатуу көлөмүнүн бир кыйла жогорулагандыгы байкалган. Тактап айтканда, суроо-талап 3 эсеге өсүп, 139,1 млрд сомго жеткен, ал эми сунуш 175,8 млрд сомго чейин жогорулаган (2024-жылдын деңгээлине карата 3,9 эсе өскөн). Кошумча жайгаштырууларды эске алуу менен айкын сатуулардын көлөмү 3,3 эсеге көбөйүп, 139,4 млрд сомду түзгөн. Улуттук банктын аянтчасында МКОнун орточо алынган кирешелүүлүгү 3,17 п.п. төмөндөп, 12,38 пайыз деңгээлине чейин жеткен, ошол эле учурда узак мөөнөттүү баалуу кагаздарга коммерциялык банктардын жана институционалдык инвесторлордун кызыгуусу арткан.

Банк системасында ашыкча ликвиддүүлүктүн жогорку деңгээли сакталып турган шартта, 7-, 91- жана 182 күндүк инструменттер менен сунушталган Улуттук банктын ноталар рыногунда суроо-талаптын 3,7 пайызга төмөндөгөндүгү байкалган. 2025-жылы ноталарды сатып өткөрүүнүн жалпы көлөмү 551,4 млрд сомду түзгөн, бул мурунку жылга салыштырмалуу 28,8 пайызга аз, мында жалпы көлөмдүн 97,6 пайызы 7 күндүк ноталарга туура келген, алардын орточо алынган кирешелүүлүгү 2024-жылдагы 7,07 пайыздан отчёттук мезгилде 3,63 пайызга чейин төмөндөгөн.

1.4. Кыймылсыз мүлк рыногу

Кыргыз Республикасынын кыймылсыз мүлк рыногунда 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча кыймылсыз мүлккө баа индексинин өсүш арымынын төмөндөшү¹, ал 2024-жылга салыштырганда жеке үйлөргө (баа 17,1 пайызга өскөн) жана квартираларга (баа 27,8 пайызга өскөн) баанын өсүш арымынын кыйла жай болушу менен шартталган.

Отчеттук мезгилде турак жайдын (квартиралардын) жеткиликтүүлүк индексинин 7,6дан 7,8 жылга чейин начарлоосу белгиленген, ал орточо айлык номиналдык эмгек акынын өсүш арымынын (18,9 пайыз) кыймылсыз мүлккө баанын өсүш арымынан (27,8 пайыз) озуп кетиши менен шартталган. Бул факт кыймылсыз мүлктүн жеткиликтүүлүк жагдайынын начарлагандыгын тастыктап турат.

Кыймылсыз мүлк рыногу боюнча финансы сектору үчүн тобокелдиктер орточо бойдон калууда, бул банктардын жалпы кредит портфелинде ипотекалык кредиттердин² үлүшү анча жогору эмес болушу менен шартталган.

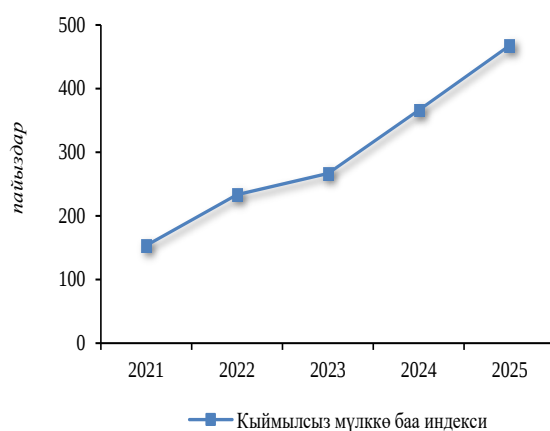
Кыргыз Республикасында 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча турак жай кыймылсыз мүлкүнө баа индексинин өсүш арымынын 27,1 пайыздан 22,1 пайызга чейин төмөндөшү жана турак жай кыймылсыз мүлкүнө базистик баа индексинин 366,0 пайыздан 467,5 пайызга чейин өсүшү белгиленген. Бул 2024-жылга салыштырганда жеке турак үйлөрдүн баасы 17,1 пайызга жана квартиралардын баасы 27,8 пайызга өсүшүнө байланыштуу болгон.

1.4.1-график. Турак жай кыймылсыз мүлк рыногунда баа индексинин өсүш арымы

Булагы: Жер агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

1.4.2-график. Турак жай кыймылсыз мүлк рыногунда базистик баа индексинин өсүш арымы³

Булагы: Жер агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

¹ Кыймылсыз мүлккө баа индексин түзүүдө Ласпейрес индексинин ыкмасы колдонулган. Жалпы алганда Ласпейрес индекси төмөнкүчө аныкталат:

$$L = (\sum_{i=1}^K QoiPti / \sum_{i=1}^K QoiPoi) * 100,$$

мында

K = кыймылсыз мүлктүн түрлөрүнүн саны;

Qoi = базистик мезгилде i түрүндөгү кыймылсыз мүлк объекттеринин саны;

Poi = базистик мезгилде i түрүндөгү кыймылсыз мүлк объектисинин баасы;

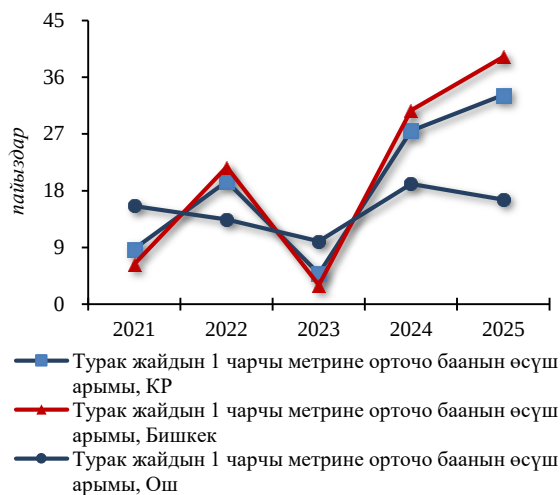
Pti = каралып жаткан мезгилде i түрүндөгү кыймылсыз мүлк объектисинин баасы.

² Азыркы учурда Кыргыз Республикасынын шарттарында ипотекалык кредит деген түшүнүк, эрежедегидей эле, кыймылсыз мүлккө менчик укугун күрөөгө коюу менен берилген узак мөөнөттүү кредитти билдирет.

³ Базистик мезгил катары 2010-жыл алынган.

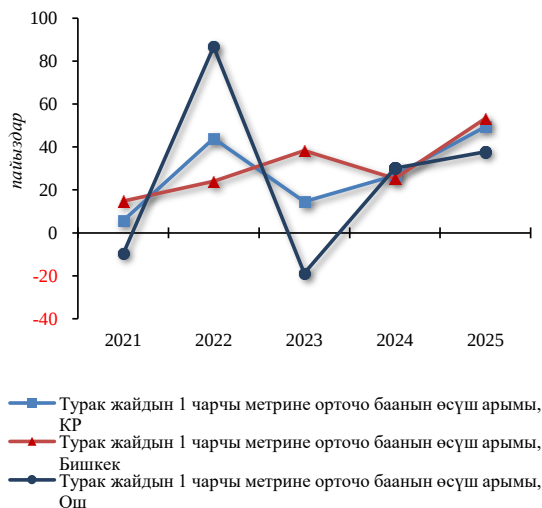
2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Ош шаарында 1 чарчы метр турак жайдын (квартиранын) орточо баасы 2024-жылга салыштырганда 16,4 пайызга (75,0 миң сомго чейин), Бишкек шаарында – 31,7 пайызга (126,3 миң сомго чейин) жогорулаган. Ош шаарындагы жеке турак үйлөрдүн 1 чарчы метринин орточо баасы 2024-жылга салыштырганда 30,1 пайызга (184,9 миң сомго чейин), Бишкек шаарында 42,3 пайызга (161,9 миң сомго чейин) жогорулаган.

1.4.3-график. Квартираларга баанын өзгөрүү динамикасы

Булагы: Жер агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

1.4.4-график. Жеке турак үйлөргө баанын өзгөрүү динамикасы

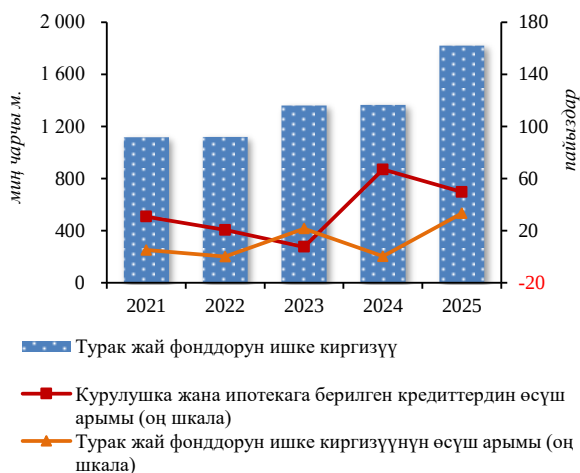

Булагы: Жер агенттиги, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

Отчеттук мезгил ичинде кыймылсыз мүлктү сатып алуу-сатуу бүтүмдөрүнүн саны 687,0 пайызга көбөйүп, 377 659 түзгөн. Квартираларды сатып алуу-сатуу бүтүмдөрүнүн саны 2024-жылга салыштырганда 676,6 пайызга жана үйлөрдү сатуу 701,4 пайызга көбөйүү менен, тиешелүүлүгүнө жараша 216 435 жана 161 224 бүтүмдү түзгөн. Турак жай курулушу чөйрөсүндө оң динамика белгиленген.

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча пайдаланууга берилген турак жай фондунун объекттеринин жалпы көлөмү 2024-жылдагы көрсөткүчтөн 33,3 пайызга жогорулап, негизинен, Ош (293,5 пайыз), Бишкек (103,2 пайыз) шаарларында, Нарын (19,9 пайыз), Ош (10,4 пайыз), Жалал-Абад (4,0 пайыз) жана Баткен (3,2 пайыз) областтарында пайдаланууга берүү көлөмүнүн көбөйүшү менен шартталган. Калган областтарда турак жай фонддорун пайдаланууга берүү көлөмү төмөндөгөн.

1.4.5-график. Турак жайды пайдаланууга берүү, курулушка жана ипотекага берилген кредиттер динамикасы⁴

Булагы: КР УСК, Улуттук банктын эсептөөлөрү.

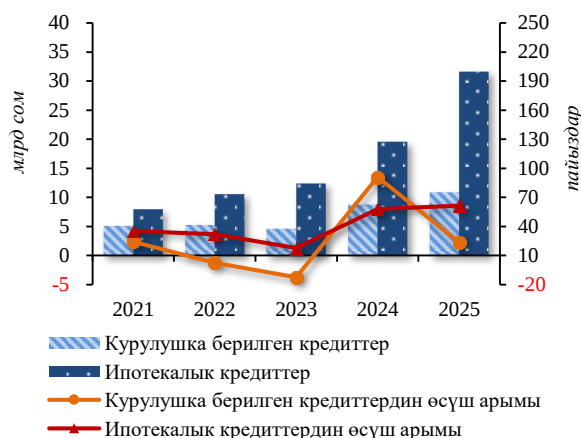
⁴ Бир мезгил ичиндеги маалыматтар.

1.4.1-таблица. Пайдаланууга берилген турак жай аянтынын географиялык түзүмү

	2024-жыл		2025-жыл	
	Берилүүчү жалпы аянттар, миң чарчы	Жалпы аянтынан салыштырма	Берилүүчү жалпы аянттар, миң чарчы	Жалпы аянтынан салыштырма
	метр	салмагы, %	метр	салмагы, %
Бишкек шаары жана Чүй областы	554,2	40,6	832,8	45,8
Ош шаары жана Ош областы	236,3	17,3	400,8	22,0
КРнын башка областтары	574,6	42,1	586,3	32,2
Бардыгы болуп	1 365,1	100,0	1 819,9	100,0

Булагы: КР УСК.

2025-жылдын 31-декабрына карата ипотекалык кредиттердин жана курулушту каржылоо үчүн берилген кредиттердин көлөмү 2024-жылга салыштырмалуу өскөндүгү белгиленген. Отчёттук мезгилде курулуш жана ипотека үчүн берилген кредиттердин көлөмү тиешелүүлүгүнө жараша 23,7 пайызга (10,9 млрд сомго чейин) жана 61,5 пайызга (31,6 млрд сомго чейин) көбөйгөн.

1.4.6-график. Курулушка жана ипотекага берилген кредиттердин көлөмү⁵

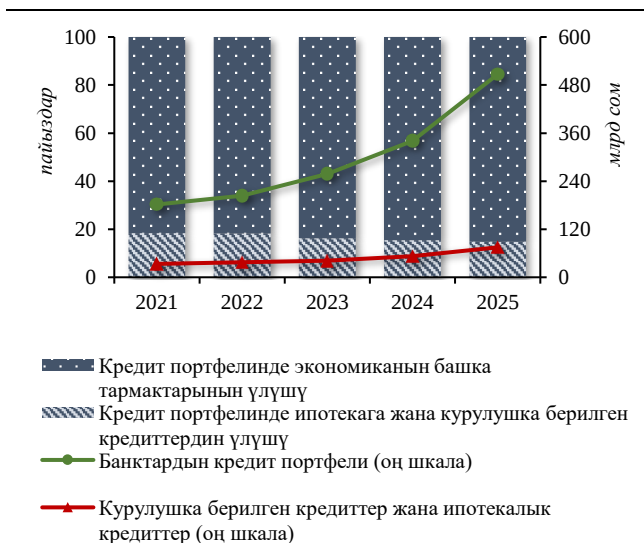
Булагы: КБ, Улуттук банк

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча турак үйлөр негизинен калктын каражаттарынын эсебинен (жалпы колдонууга берилгендердин 72,7 пайызы)⁶ курулган жана колдонууга берилген.

2025-жылдын 31-декабрына карата коммерциялык банктардын жалпы кредиттик портфелинде курулушка жана ипотекага берилген кредиттердин үлүшү 14,8 пайызды түзгөн, анын ичинен ипотекага берилген кредиттердин үлүшү 11,1 пайызды түзөт. 2024-жылга салыштырмалуу коммерциялык банктардын жалпы кредиттик портфелинде курулушка жана ипотекага берилген кредиттердин үлүшү 0,7 п.п. азайган (1.4.7-график.).

⁵ Бир мезгил ичиндеги маалыматтар.⁶ “Кыргыз Республикасынын социалдык-экономикалык абалы (2025-жылдын январь-декабрь айлары)”, КР УСК.

1.4.7-график. Коммерциялык банктардын кредит портфелинде курулушка жана ипотекага берилген кредиттердин чогуу алгандагы үлүшү⁷

Булагы: коммерциялык банктар, Улуттук банк

1.4.8-график. Классификацияланган кредиттердин динамикасы

Булагы: коммерциялык банктар

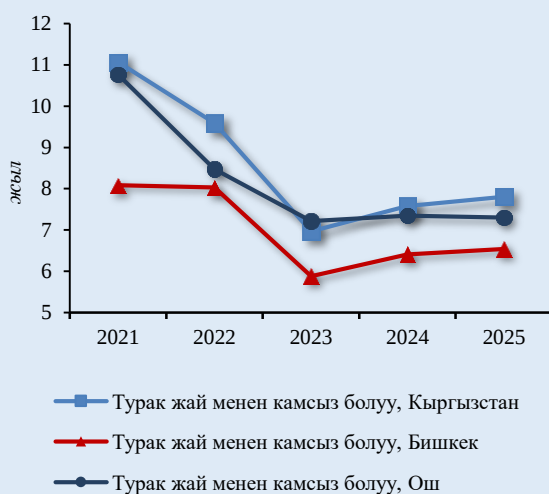
Ипотекага жана курулушка берилген классификацияланган кредиттердин чогуу алгандагы көлөмү 44,9 пайызга өсүп, 8 689,8 млн сомду түзгөн. Мында, отчеттук мезгил ичинде аталган тармактарда проблемалуу кредиттердин чогуу алгандагы үлүшү 0,01 п.п. азайып, банк секторунун проблемалуу кредиттеринин жалпы көлөмүнүн 16,4 пайызын түзгөн. Ипотекага жана курулушка чет өлкө валютасында берилген классификацияланган кредиттердин көлөмү 68,9 пайызга өсүп, негизинен курулушка берилген кредиттердин сапатынын начарлоосу эсебинен 6 992,7 млн сомду түзгөн.

⁷ Бир мезгилдин акырына карата маалыматтар.

1-кыстырма. Турак жай менен камсыз болуу индекси

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасында турак жай менен камсыз болуу индекси 2024-жылга салыштырганда орточо статистикалык үй-бүлөнүн турак жай сатып алууга каражат топтоо үчүн зарыл болгон убактысын (жылдардын санын) 7,6 жылдан 7,8 жылга чейин көбөйүү эсебинен начарлаган (1-график). Бул орточо айлык номиналдык эмгек акынын өсүш арымынын (27,8 пайыз) кыймылсыз мүлккө баалардын өсүш арымынан (18,9 пайыз, 1-график) артышы менен шартталган.

1-график. Минималдуу керектөө бюджетин эске алганда, турак жай (квартира) менен камсыз болуу индекси

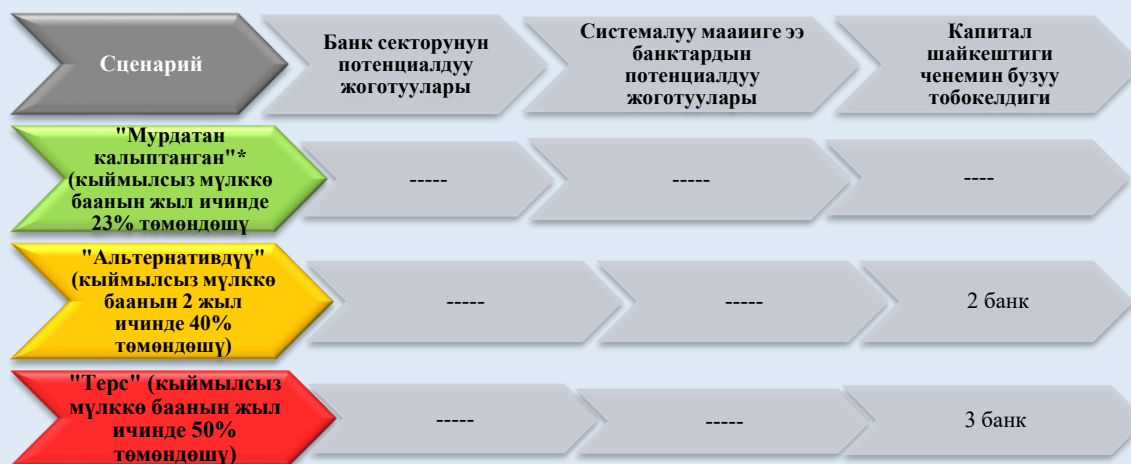
2025-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасында 54 чарчы метр аянттында квартира сатып алуу үчүн үч адамдан турган үй-бүлөнүн ичинен эки адам киреше тапкан жана ага 26 092,0 сом өлчөмүндө (үй-бүлөнүн жыйынды кирешесинин 29,4 пайызы) минималдуу керектөө бюджетин туура келген үй-бүлөнүн орточо айлык номиналдык эмгек акысын (44 419,0 сом) башка бирдей шарттарда 7,8 жыл бою топтоо зарыл.

Булагы: КР УСК, Жер агенттиги, Улуттук банк.

2-кыстырма. Кыймылсыз мүлк рыногунда баанын өзгөрүшүнүн банк секторуна таасирин стресс-тесттен өткөрүү⁸

Банк сектору үчүн кредиттик тобокелдиктер кыймылсыз мүлк түрүндөгү камсыздоо наркынын кредит боюнча төлөө калдыгынан төмөн болушу жана карыз алуучунун кредитти андан ары төлөөдөн баш тартуу ыктымалдыгы менен шартталган. Стресс-тесттен өткөрүү орду жабылбаган ссудалардан улам келип чыгышы мүмкүн болгон жоготууга саны боюнча баа берүүгө, ошондой эле чабал банктарды аныктоого багытталган.

1-схема. Кыймылсыз мүлк рыногунда баанын өзгөрүүсүнүн банк секторунда кредиттик тобокелдик деңгээлине тийгизген таасирин стресс-тесттен өткөрүү жыйынтыктары

* 2008-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасында кыймылсыз мүлк баалары 23 пайызга төмөндөгөн.

Стресс-тестке кошумча кыймылсыз мүлккө баанын төмөндөшүнүн чектүү деңгээли аныкталган, мында банк секторунун пайдасынын төмөндөшү жана айрым банктарда чыгымдардын келип чыгуу тобокелдиги орун алышы ыктымал. Кыймылсыз мүлккө баанын 33,5 пайызга төмөндөшү ыктымалдыгынан жана карыз алуучулардын кыймылсыз мүлк менен камсыздалып, мурда алынган кредиттерди тейлөөдөн баш тарткан, ошондой эле аларды кийинчерээк рынокто төмөн баада сатуу үчүн күрөөлүк камсыздоону банктардын балансына кабыл алган учурда, банк сектору пайданын көлөмүнүн төмөндөшү тобокелдигине жана айрым банктар чыгым тартуу тобокелдигине дуушарланышы ыктымал. Мында, кыймылсыз мүлккө баа 28,5 пайызга төмөндөгөн учурда, айрым системалуу мааниге ээ банктар окшош тобокелдиктерге дуушарлануу ыктымалдыгы бар.

⁸ Стресс-тест 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча коммерциялык банктардын сурамжылоо маалыматтарынын негизинде жүргүзүлгөн.

II. БАНК СЕКТОРУ

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча банк секторунун активдери, кредит портфели, депозиттик базасы жана капиталы сыяктуу негизги көрсөткүчтөрүнүн көбөйүшү байкалган.

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банк секторунун таза пайдасы 33,0 млрд сомду түзүп, 2024-жылдын жыйынтыгына салыштырганда 6,2 пайызга өскөн, бул негизинен, пайыздык жана пайыздык эмес кирешелердин жогорулоо динамикасына байланыштуу болгон.

Каралып жаткан мезгилде кредит портфелинин долларлашуу деңгээлинин жана банк секторунун депозиттик базасынын 2024-жылга салыштырмалуу төмөндөшү байкалган.

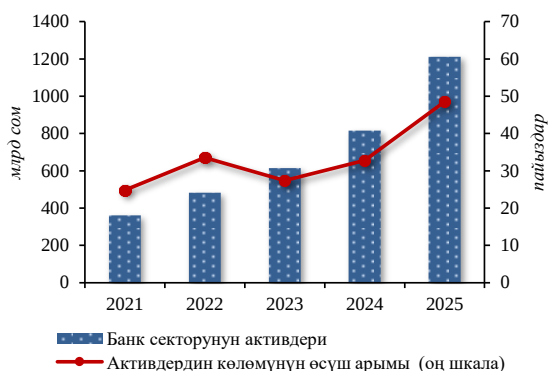
2.1. Банк секторун өнүктүрүүнүн негизги тенденциялары

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча⁹ Кыргыз Республикасынын аймагында 22 коммерциялык банк жана банктардын 306 филиалы, анын ичинде чет өлкө капиталынын катышуусунда 12 банк иштеген. Өлкөдөгү бардык банк мекемелери ишинин түрү боюнча универсалдуу болуп саналат.

Активдер

Жалпысынан, 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын банк секторунун активдеринин көлөмүнүн өсүшү белгиленген. Алардын чогуу алгандагы өлчөмү 1 211,2 млрд сомду түзүп, 2024-жылга салыштырганда 48,5 пайызга өскөн (2.1.1-график).

2.1.1-график. Банк секторунун активдеринин динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

Активдердин өсүшү негизинен төмөнкүлөрдүн өсүшүнө байланыштуу болгон:

- кредит портфели 48,8 пайызга же 166,3 млрд сомго;
- накталай акча жана корреспонденттик эсептердеги акча каражаттары түрүндөгү ликвиддүүлүк 24,4 пайызга же 33,5 млрд сомго;
- башка активдер 63,3 пайызга же 69,8 млрд сомго.

Активдер түзүмүндөгү кредит портфелинин салыштырма салмагы 41,9 пайызды түзүп, 2024-жылга салыштырмалуу 0,1 п.п. көбөйгөн.

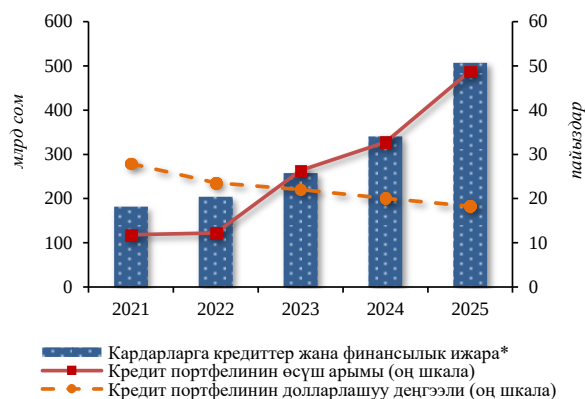
Кредит портфели

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банктардын кредит портфелинин өсүшү 2024-жылга салыштырмалуу кредиттөө боюнча бардык негизги багыттарда катталган.

Кароого алынып жаткан мезгилдин жыйынтыгы боюнча банк секторунун кредит портфелин долларлашуу деңгээли 2024-жылга салыштырганда 1,8 п.п. төмөндөп, 18,3 пайызды түзгөн (2.1.2-график).

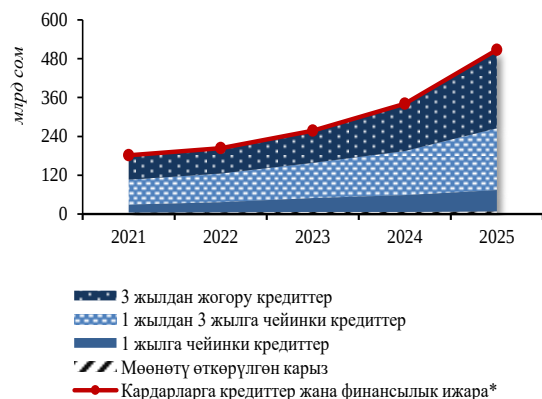
⁹ Маалыматтар коммерциялык банктардын отчетуна ылайык келтирилген.

2.1.2-график. Банк секторунун кредит портфелинин динамикасы

* ФКУга сунушталган кредиттерди жана атайын РППУну эске албаганда
Булагы: Улуттук банк.

2.1.3-график. Кредит портфелинин мөөнөттүүлүк боюнча түзүмү

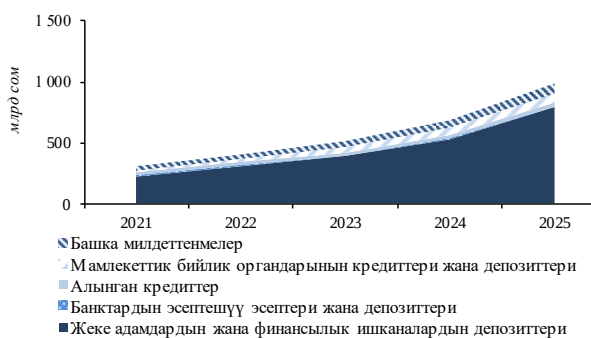
* ФКУга сунушталган кредиттерди жана атайын РППУну эске албаганда
Булагы: Улуттук банк.

Кредит портфелинин түзүмүндө 2025-жылы берилген кредиттердин негизги үлүшү мөөнөттүүлүгү боюнча узак мөөнөттүү кредиттерге – 47,7 пайыз же 241,8 млрд сом жана орто мөөнөттүү кредиттерге – 37,7 пайыз же 191,2 млрд сом туура келген.

Милдеттенмелер

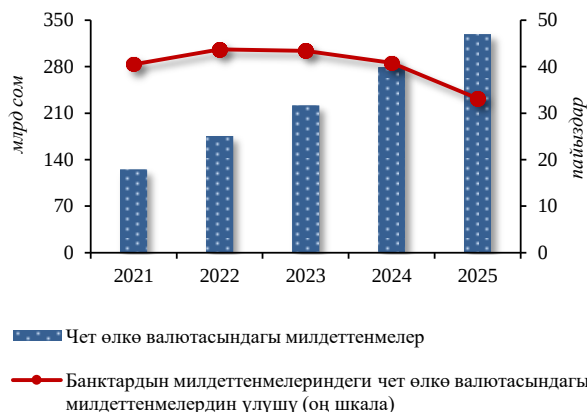
2025-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын банк секторунун милдеттенмелери 990,6 млрд сомду түзгөн, бул 2024-жылга салыштырганда 44,7 пайызга көп.

2.1.4-график. Банктардын милдеттенмелеринин ресурстар булактары боюнча түзүмү

Булагы: Улуттук банк.

2.1.5-график. Банктардын чет өлкө валютасындагы милдеттенмелери

Булагы: Улуттук банк.

Кароого алынып жаткан мезгилдин жыйынтыгы боюнча жеке адамдардын жана финансылык эмес ишканалардын депозиттери 37,1 пайызга өсүп, 626,9 млрд сомду түзгөн (2.1.4-график). Банктардын милдеттенмелериндеги жеке адамдардын жана финансылык эмес ишканалардын депозиттеринин салыштырма салмагы 2,9 п.п өсүп, 76,8 пайызды түзгөн.

Тартылган каражаттардын жалпы көлөмүндө чет өлкө валютасындагы милдеттенмелердин үлүшү 2025-жылдын 30-июнуна карата 5,3 п.п. төмөндөө менен 36,7 пайызды түзгөн (2.1.5-график).

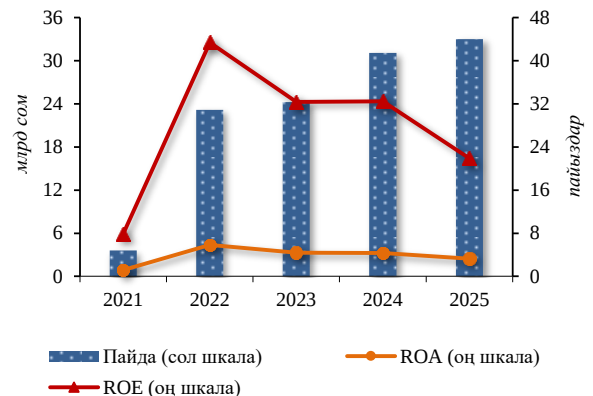
Финансылык натыйжалар

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банк секторунун рентабелдүүлүк көрсөткүчтөрүнүн 2024-жылга салыштырмалуу төмөндөшү белгиленген, бул коммерциялык банктардын пайдасынын өсүш арымынан активдердин жана капиталдын өсүш арымынын ашып кетишине байланыштуу болгон:

- активдердин кирешелүүлүк коэффициенти (ROA) 3,3 пайызды түзгөн;
- өздүк капиталдын кирешелүүлүк коэффициенти (ROE) 22,0 пайыз деңгээлинде түптөлгөн.

Банк секторунун таза пайдасы отчеттук мезгил ичинде 6,2 пайызга өсүп, 33,0 млрд сомду түзгөн (2.1.6-график).

2.1.6-график. Банк секторунун рентабелдүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү

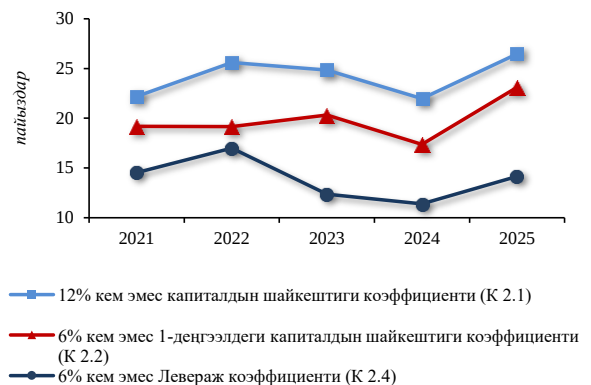
Булагы: Улуттук банк.

Капитал шайкештиги

Капиталдын шайкештик ченеминин минималдуу мааниси 12,0 пайыз деңгээлинде белгиленген шартта, аталган көрсөткүч 2024-жылдын ушул мезгилине салыштырганда 4,6 п.п. көбөйүү менен 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча 26,5 пайыз деңгээлинде түптөлгөн (2.1.7-график).

Ошону менен бирге, банк секторунун 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча түптөлгөн капиталынын шайкештигинин айкын деңгээли белгиленген ченемден (кеминде 12,0 пайыз) 2,2 эсеге жогорулаган, бул банк секторунун терс таасирлерге салыштырмалуу туруктуулугун, ошондой эле келечекте банк секторунун финансылык ортомчулук деңгээлин жана иш натыйжалуулугун жогорулатуу үчүн белгилүү бир потенциалга ээ экендигин билдирет.

2.1.7-график. Капиталдын шайкештик коэффициенттеринин динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

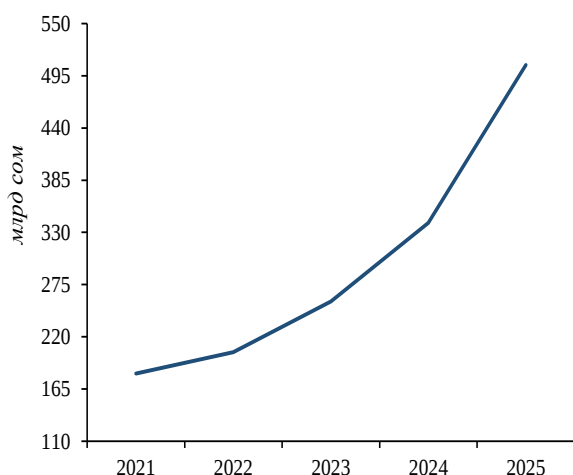
2.2. Банк секторунун тобокелдиги

2.2.1. Кредиттик тобокелдик

Кредиттик тобокелдик банк ишинде орун алышы мүмкүн болгон негизги тобокелдиктердин бири болуп саналат.

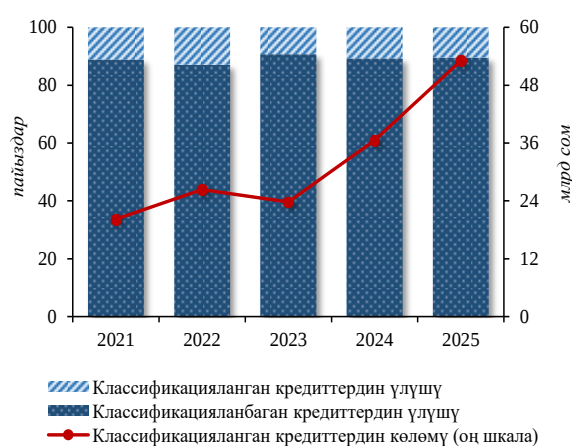
2025-жылы кредит портфелинин өсүшү байкалган, ал 48,8 пайызга көбөйүү менен, 507,0 млрд сомду түзгөн (2.2.1-график). Банктардын кредит портфелинде классификацияланган кредиттердин үлүшү 2024-жылга салыштырмалуу 10,8 пайыздан 10,5 пайызга чейин азайган (2.2.2-график).

2.2.1-график. Кредит портфелинин¹⁰ динамикасы

Булагы: Улуттук банк.

2.2.2-график. Кредит портфелинин сапаты

Булагы: Улуттук банк.

Коммерциялык банктардын кредит портфелинин сапатын баалоо үчүн кредиттерди классификациялоо системасы колдонулат, ал кредиттердин кайтарылбай калышынан келип чыгышы ыктымал болгон потенциалдуу чыгымдардын деңгээлин аныктоо жана аларды тиешелүү резерв түзүү аркылуу өз учурунда компенсациялоо мүмкүнчүлүгүн берет (2.2.3-график).

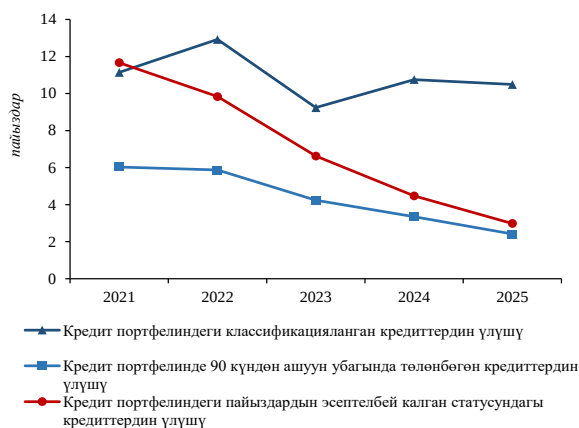
Активдердин кайтарылбай калуу тобокелдигинин көрсөткүчү (атайын РППУнун жана кредит портфелинин катышы) 2024-жылга салыштырганда 0,8 п.п. төмөндөп, 4,1 пайызды түзгөн.

Коммерциялык банктар тарабынан түзүлгөн резервдердин чогуу алгандагы көлөмү жалпы кредит портфелинин 5,5 пайызын түзгөн.

Ал эми 2025-жылы атайын РППУнун үлүшү резервдердин жалпы көлөмүнүн 75,3 пайызын түзгөн (2.2.4-график).

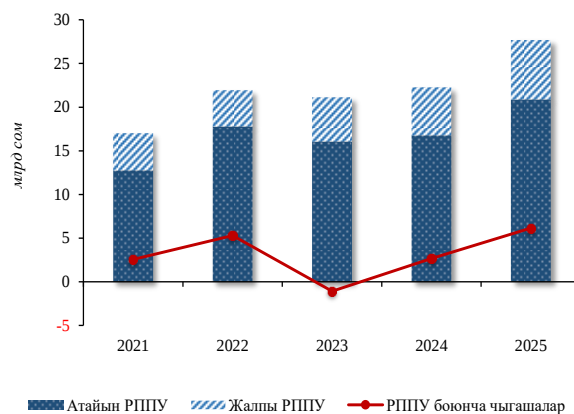
¹⁰ Кредит портфелинде дисконт эске алынган эмес.

2.2.3-график. Кредит портфелинин сапатынын көрсөткүчтөрү

Булагы: Улуттук банк.

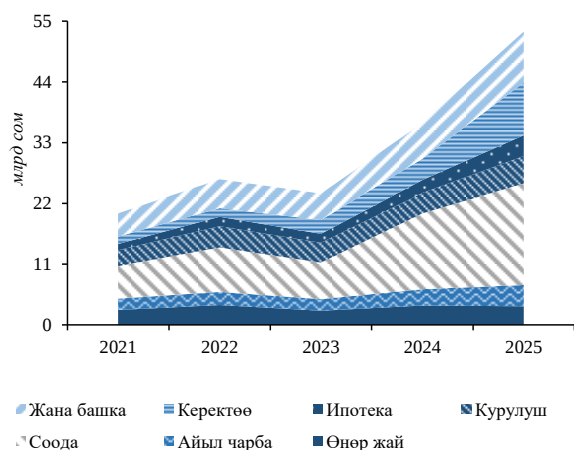
2.2.4-график. Жалпы жана атайын резервдер

Булагы: Улуттук банк.

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча кредиттик тобокелдиктердин эң көп концентрациясы мурдагыдай эле соода тармагында байкалган (2.2.5-график).

2.2.5-график. Экономиканын тармактары боюнча классификацияланган кредиттердин көлөмү

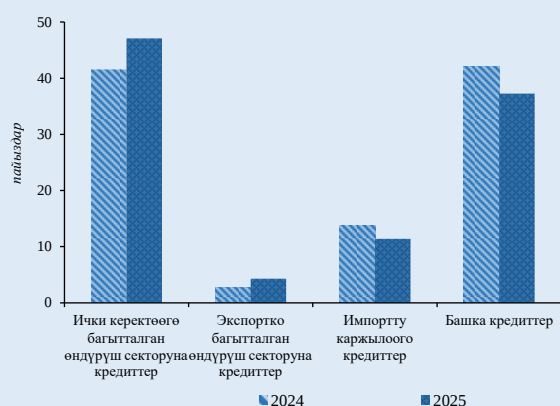

Булагы: Улуттук банк.

3-кыстырма. Коммерциялык банктардын статистикалык байкоо жүргүзүүсүнүн жыйынтыктары: кредиттөө

Коммерциялык банктарга жүргүзүлгөн анкета маалыматтарына ылайык, отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча берилген кредиттердин бөлүгү (карыз алуучулардын кредиттеринин жалпы көлөмүнүн 47,1 пайызы) экономиканын өндүрүш секторунда¹¹ колдонулган, бул кредиттөөнүн өлкө ИДӨсүнө тийгизген таасирин билдирет, ал эми берилген кредиттердин 11,4 пайызы импортту каржылоого багытталган (1-график).

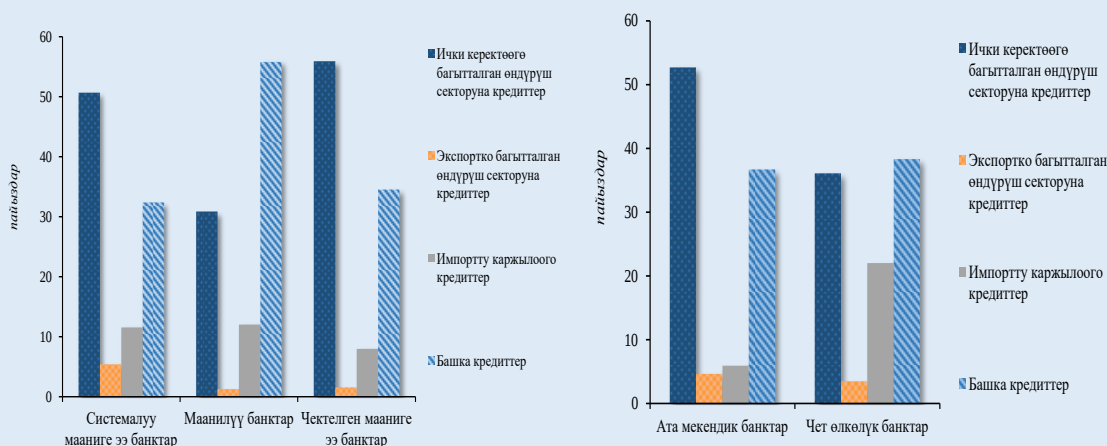
1-график. 2025-жылдын 31-декабрына карата кредиттердин тармактык түзүмү

Булагы: КБ.

Жергиликтүү банктардын өндүрүш секторуна (ИДӨ) багытталган кредиттеринин үлүшү 52,7 пайызды түзгөн, ал эми импортту каржылоого 5,9 пайызы туура келген. Чет өлкө банктарынын басымдуу бөлүгү да негизинен, экономиканын өндүрүш секторуна кредит берген (36,1 пайыз), ал эми импортту каржылоого багытталган кредиттердин үлүшү 2025-жыл үчүн кредит портфелинин 22,0 пайызын түзгөн (2-график).

2-график. 2025-жылдын 31-декабрына карата банктардын топтору боюнча кредиттердин тармактык түзүмү

Булагы: КБ.

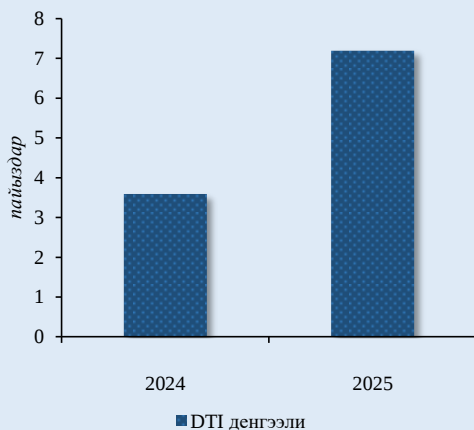
¹¹ Өндүрүштүк сектор дегенден улам, товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү өндүрүүгө байланыштуу банктардын кардарларынын ишин (курулуш, байланыш жана ТТС кызмат көрсөтүүлөрү, транспорттук кызмат көрсөтүүлөр, кыймылсыз мүлктү ижарага алуу, мейманканалар, тойканалар ж.б.у.с.) түшүнүү зарыл.

4-кыстырма. Коммерциялык банктардын статистикалык байкоо жүргүзүүсүнүн жыйынтыктары: ири кардарлар

Карыз алуучулардын төлөөгө жөндөмдүүлүгү

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банктардын 15 ири кардарынын DTI¹² көрсөткүчү менен эсептелүүчү карыз оорчулугунун деңгээли 7,2 пайызды түзгөн, бул 2024-жылдын ушул эле көрсөткүчүнөн 3,6 п.п. көп (1-график).

1-график. Банктардын 15 ири карыз алуучусу боюнча DTI деңгээли

Булагы: КБ, Улуттук банк.

Банктардын топтору боюнча алганда эң көп карыз оорчулугу **чектелген мааниге ээ банктардын** ири карыз алуучулары арасында байкалган (карыз алуучулардын негизги кирешесинин 8,9 пайызы) (1-таблица). Ошол эле учурда карыз оорчулугунун эң эле төмөн деңгээли 2,0 пайызды түзүү менен **маанилүү банктардын** ири карыз алуучулары боюнча белгиленген.

1-таблица. 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банктардын 15 ири карыз алуучусунун карыз оорчулугу

	Банк сектору	Системалуу мааниге ээ банктар	Маанилүү банктар	Чектелген мааниге ээ банктар
Кредиттер боюнча карыз калдыгы, <i>млрд сом</i>	86,7	69,8	9,9	7,0
15 ири карыз алуучунун кредиттеринин банк секторунун кредит портфелинин жалпы көлөмүндө салыштырма салмагы, <i>пайыздарда</i>	17,1	19,0	9,7	18,4
Кредиттер боюнча карызды тейлөөгө чыгашалардын карыз алуучулардын чогуу алгандагы кирешесине карата катышы, <i>пайыздарда</i>	7,2	8,8	2,0	8,9

Булагы: КБ, Улуттук банк.

Чет өлкө капиталы катышкан банктарда карыз оорчулугунун деңгээли жергиликтүү банктарга караганда жогору калыптанган (2-таблица).

¹² DTI (debt-to-income) – карыз алуучунун кредиттер боюнча төлөө суммасынын (отчёттук мезгил ичиндеги негизги карыздын суммасын жана пайыздык төлөмдөрдү кошо алганда) карыз алуучунун кредит берүү учурунда билдирилген негизги жылдык кирешесине катышы.

2-таблица. 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча жергиликтүү жана чет өлкө банктарындагы карыз оорчулугу

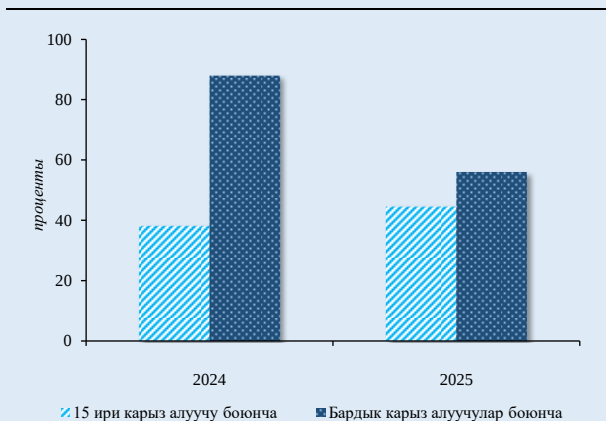
	Жергиликтүү банктар	Чет өлкө банктары
Кредиттер боюнча карыз калдыгы, млрд сом	43,2	43,5
15 ири карыз алуучунун кредиттеринин банк секторунун кредит портфелинин жалпы көлөмүндө салыштырма салмагы, пайыздарда	12,9	25,3
Кредиттер боюнча карызды тейлөөгө чыгашалардын карыз алуучулардын чогуу алгандагы кирешесине карата катышы, пайыздарда	7,2	7,2

Булагы: КБ, Улуттук банк.

Карыз алуучулардын кредиттеринин камсыздалышы

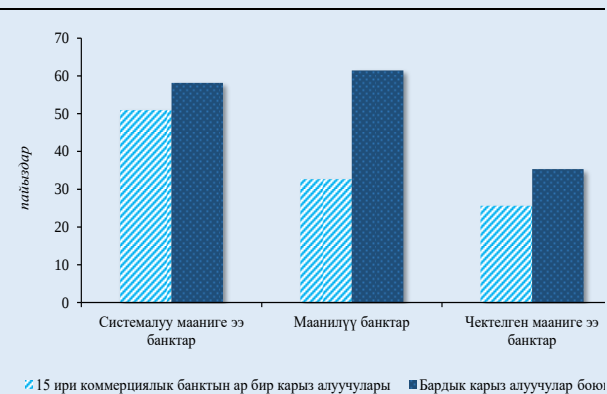
2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банк сектору боюнча LTV¹³ айкын деңгээли 56,0 пайызды түзгөн. Күрөөлүк камсыздоонун түптөлгөн деңгээли кредиттик каражаттардын күрөөлүк кыймылсыз мүлк менен камсыз болуусунун салыштырмалуу жогору деңгээлин тастыктоодо (2-график). Ошол эле учурда чектелүү мааниге ээ банктарда LTV мааниси системалуу мааниге ээ жана маанилүү банктардагы жана бүтүндөй банк сектору боюнча маанилерге караганда төмөн катталган (3-график).

2-график. 2025-жылдын 31-декабрына карата ар бир коммерциялык банктын бардык карыз алуучулары жана 15 ири карыз алуучусу боюнча LTV деңгээли

Булагы: КБ, Улуттук банк.

3-график. 2025-жылдын 31-декабрына карата банктардын топтору боюнча бардык карыз алуучулар жана 15 ири карыз алуучу боюнча LTV деңгээли

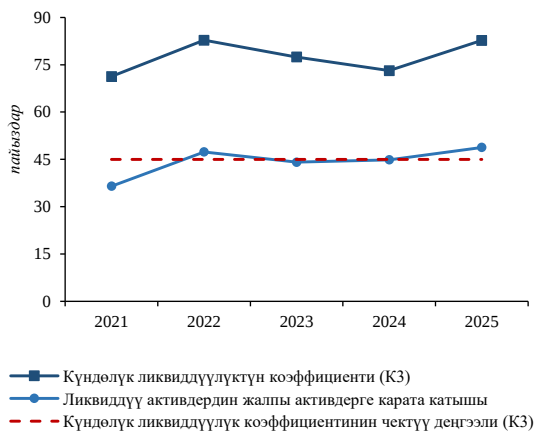
Булагы: КБ, Улуттук банк.

¹³ LTV (loan-to-value ratio) – берилген кредиттердин көлөмүнүн күрөөлүк камсыздоонун наркына карата катышы.

2.2.2. Ликвиддүүлүк тобокелдиги

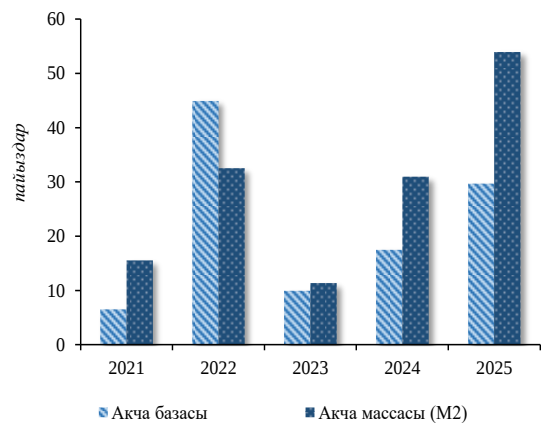
2025-жылдын жыйынтыгы боюнча күндөлүк ликвиддүүлүк коэффициенти 73,1 пайыздан (2024-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча) 82,7 пайызга чейин көбөйүшү белгиленген (2.2.6-график). Акча массасынын көрсөткүчүнүн (M2) өсүшү экономикада улуттук валютадагы накталай акча каражаттарынын, эсептешүү эсептеринин жана талап боюнча төлөнүүчү депозиттердин өсүшү менен шартталган (2.2.7-график).

2.2.6-график. Банк секторунун ликвиддүүлүгүнүн көрсөткүчтөрү

Булагы: Улуттук банк.

2.2.7-график. Акча массасынын (M2) жана акча базасынын өсүш арымдары

Булагы: Улуттук банк.

Банк секторунун ликвиддүүлүк коэффициенти көбөйүшү күндөлүк милдеттенмелердин өсүш арымынын ликвиддүү активдердин өсүш арымынан жогорулашы менен шартталган. Мурдагыдай эле, активдер жана милдеттенмелер ортосунда төлөө мөөнөттөрү боюнча олуттуу ажырым байкалган. Активдер менен милдеттенмелердин, анын ичинде бир айга чейинки, бир айдан үч айга чейинки жана алты айдан он эки айга чейинки төлөө мөөнөтү боюнча олуттуу терс ажырым сакталып калган (2.2.1-таблица).

2.2.1-таблица. Финансылык активдерди жана милдеттенмелерди төлөө мөөнөтү
2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча, млн сом

Аталышы	Төлөө мөөнөтү					Бардыгы болуп
	1 айга чейин	1-3 ай	3-6 ай	6-12 ай	12 айдан ашык	
Бардыгы болуп финансылык активдер, анын ичинде кардарларга кредиттер жана финансылык ижара	559 088	44 436	43 615	85 240	510 137	1 242 515
	23 556	29 255	38 299	69 392	345 871	506 374
Бардыгы болуп финансылык милдеттенмелер, анын ичинде жеке адамдардын депозиттери жана юридикалык жактардын мөөнөттүү депозиттери	674 203	58 456	40 172	93 945	119 193	985 969
	220 001	43 230	33 989	75 452	56 558	429 231
Ажырым, анын ичинде кредиттер жана депозиттер боюнча	-115 115	-14 020	3 443	-8 705	390 943	256 546
	-196 445	-13 975	4 310	-6 060	289 313	77 143

2.2.3. Концентрациялануу тобокелдиги

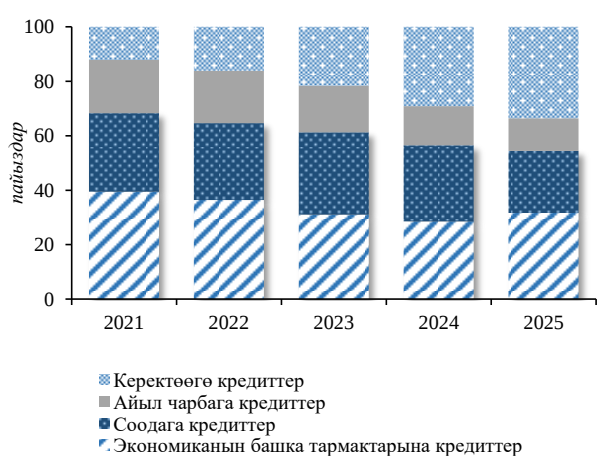
Каржылоонун ири булактарынын концентрацияланышы

“Кайтарым” стресс-тестирлөөнүн жыйынтыгы боюнча айрым банктар бирден бешке чейин ири кардарлардын акча каражаттарынын агылып чыгуусуна байланыштуу таасирлерге туруштук бере алган эмес, мындай учурда ликвиддүүлүк ченеми 45 пайыздык чектен төмөн калыптанат.

Кредиттердин концентрацияланышы

Айрым банктарда бирден бешке чейин ири карыз алуучулардын потенциалдуу дефолтко учурашы жөнгө салуучу капиталды Улуттук банктын экономикалык ченемина төмөн деңгээлге чейин азайтышы мүмкүн.

2.2.8-график. Кредит портфелинин тармактык концентрациялануусу

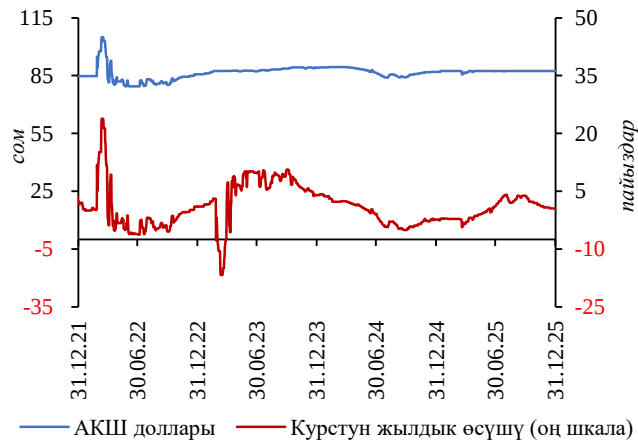
Жалпы кредиттөө деңгээли жогорулагандыгынан улам кредит портфелинин тармактык түзүмүндө керектөө кредиттеринин концентрациялануу деңгээлинин 5,9 п.п. өсүшү жана соода жана айыл чарба кредиттеринин үлүшү (33,7 пайыз) азайгандыгы байкалган. Ошол эле учурда, 2025-жылдын жыйынтыгы боюнча соодага берилген кредиттердин үлүшү 3,5 п.п., айыл чарбасына – 3,1 п.п. азайган (2.2.8-график).

Булагы: КБ, Улуттук банк.

2.2.4. Валюта тобокелдиги

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банк секторунун валюта тобокелдигинин орточо жылдык деңгээли орточо мааниде катталган. 2025-жылы улуттук валютанын АКШ долларына карата курсу туруктуу болгон (2.2.9-график).

2.2.9-график. Номиналдуу алмашуу курсунун динамикасы USD/KGS

Булагы: Улуттук банк.

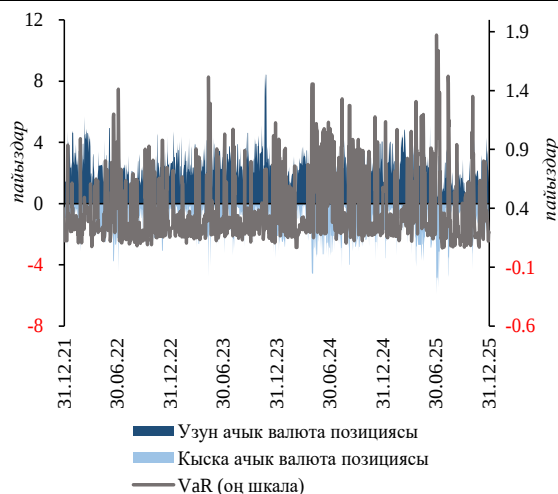
Бүтүндөй алганда, банктар активдердин жана милдеттенмелердин ачык валюталык позицияларын Улуттук банктын экономикалык ченемдеринде белгиленген лимиттердин чегинде сактап турган.

Банк секторунун валюталык позициясын кайра баалоодон орун алышы ыктымал болгон тобокелдик 2025-жыл ичинде минималдуу деңгээлде катталган (VaR: таза суммардык капиталдын 0,1-1,5 пайызы, 2.2.10-график), б.а. банктар чет өлкө валютасы менен иштөөдө консервативдүү саясатка таянуу менен, валюта тобокелдигине азыраак дуушар болгон.

Кароого алынган мезгил ичинде орточо алганда 11 банкта АКШ долларында узун валюта позициясы жана алты банкта

кыска валюта позициясы белгиленген (2.2.11-график).

2.2.10-график. Ачык валюталык позициянын жана кайра баалоо тобокелдигинин динамикасы (VaR) ТСКдан пайыздарда

Булагы: Улуттук банк.

2.2.11-график. Банктардын валюталык позициясы

Булагы: Улуттук банк.

5-кыстырма. Кредиттик жана валюталык тобокелдиктер

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча кредит портфелинин жалпы көлөмүнүн 9,9 пайызын карыз алуучулардын кирешеси улуттук валютада топтолгон, ал эми кредиттерди төлөө чет өлкө валютасында ишке ашырылган (1-график). Кредит портфелинин бул көлөмү потенциалдуу түрдө кредиттик жана валюта тобокелдиктерине дуушар болгон.

Валюта тобокелдигинин кредиттик тобокелдикке таасири 2-графикте көрсөтүлгөн, анда кредиттердин топтору боюнча классификацияланган кредиттердин үлүшү чагылдырылган:

- 1-топ – 60,1 пайыз, мында карыз алуучунун негизги кирешелери улуттук валютада топтолот, ал эми кредиттер чет өлкө валютасында төлөнөт;

- 2-топ – 4,9 пайыз, мында негизги кирешелер жана карыз алуучу тарабынан төлөнүүгө тийиш болгон кредиттер бирдей валютада топтолот;

- 3-топ – 11,2 пайыз, мында карыз алуучунун негизги кирешелери чет өлкө валютасында топтолот, ал эми кредиттер улуттук валютада төлөнөт.

1-график. Кредиттердин топтору боюнча кредит портфели¹⁴

2-график. Кредиттердин топтору боюнча классификацияланган кредиттердин үлүшү¹⁵

Булагы: КБ, кредит портфелинин көлөмү овердрафттар боюнча кредиттерди эске алуусуз көрсөтүлгөн.

¹⁴ Бул графикте кредиттер топторго бөлүштүрүү менен келтирилген. Мисалы, 2025-жылдын 31-декабрына карата 1-топ боюнча кредиттердин көлөмү 50,3 млрд сомду же кредит портфелинин жалпы көлөмүнүн 9,9 пайызын түзгөн.

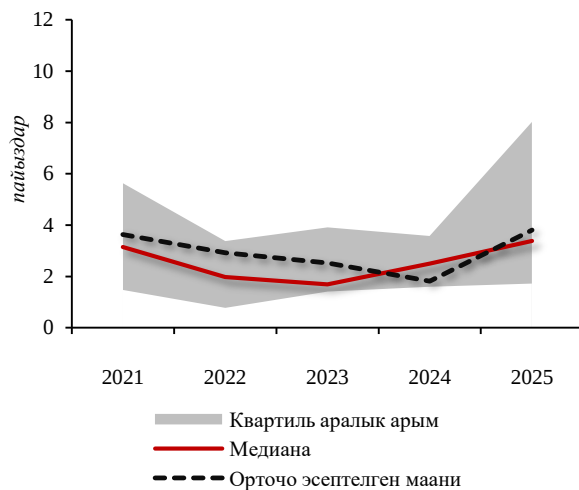
¹⁵ Бул графикте кредиттердин ар бир тобу боюнча кредит портфелиндеги классификацияланган кредиттердин үлүшү чагылдырылган. Мисалы, 2025-жылдын 31-декабрына карата 1-топ боюнча классификацияланган кредиттердин көлөмү 30,2 млрд сомду же 1-топ боюнча кредит портфелинин көлөмүнүн (50,3 млрд сом) 60,1 пайызын түзгөн.

2.2.5. Пайыздык тобокелдик

Отчеттук мезгилдин жыйынтыгы боюнча пайыздык тобокелдик деңгээлинин жогорулашы байкалган, бул тобокелдиги боюнча бааланган активдердин таза суммардык капиталдан кыйла жогору арымда өсүшү менен шартталган.

Пайыздык тобокелдиктин орточо өлчөмү 2010 – 2025-жылдар аралыгында жол берилүүчү (таза суммардык капиталдан 1,9-11,8 пайыз) чекте калыптанган (2.2.12-график).

2.2.12-график. Пайыздык тобокелдиктин динамикасы (VaR)
ТСКдан пайыздарда

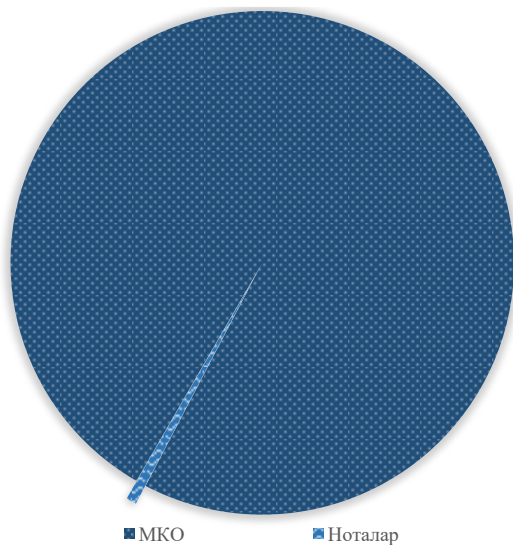

Булагы: Улуттук банк.

2.2.6. “Дуушарлануу” тобокелдиги

Бул талдап-иликтөөнүн максаты болуп Кыргыз Республикасынын банктар аралык кредиттик рыногунда орун алышы ыктымал болгон “дуушарлануу” тобокелдигинин таасирине баа берүү саналат, анда банктардын биринде ликвиддүүлүк боюнча көйгөйлөр келип чыккан шартта бири-бирине таасирин тийгизиши мүмкүн.

2.2.13-график. 2025-жылы банктар-резиденттер ортосунда келишилген банктар аралык кредиттик бүтүмдөрдүн көлөмүн күрөөлүк камсыздоого жараша бөлүштүрүү

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча банктар аралык кредиттик бүтүмдөрдүн көлөмү 18,0 млрд сомду түзгөн¹⁶.

Кыргыз Республикасынын банк секторунда банктар аралык рыноктогу кредиттердин орду мамлекеттик баалуу кагаздар түрүндөгү күрөөлүк камсыздоо менен жабылат (2.2.13-график).

Жалпысынан, өлкөнүн банктар аралык кредит рыногунда “дуушарлануу” тобокелдигинин келип чыгуу ыктымалдыгы минималдуу, бул жогору ликвиддүү күрөөлүк камсыздоонун болушу менен шартталган.

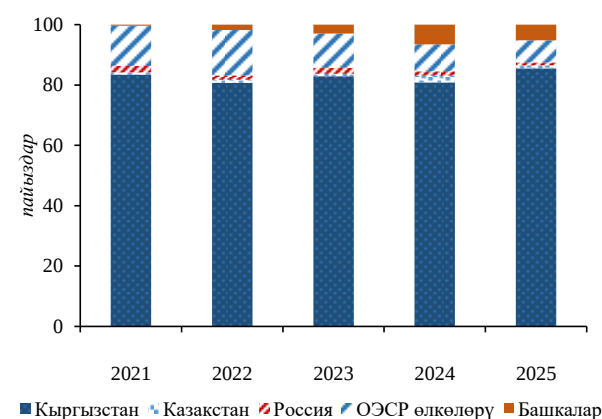
Булагы: Улуттук банк.

¹⁶ Мында, 2025-жыл ичинде банктар-резиденттер ортосунда келишилген бүтүмдөрдүн жалпы көлөмүн түшүнүү зарыл.

2.2.7. Өлкөлүк тобокелдик

Коммерциялык банктардын маалыматына ылайык, резидент эместерде жайгаштырылган активдердин суммардык көлөмү 2025-жылдын 31-декабрына карата 180,4 млрд сомду же банк секторунун активдеринин жалпы көлөмүнүн 14,5 пайызын түзгөн. Кыргыз Республикасынын банк секторунун жалпы активдеринин 7,4 пайызын же 91,9 млрд сомду түзгөн жайгаштыруулардын эң жогорку концентрацияланышы Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөрдүн аймагында байкалган.

2.2.14-график. Активдердин географиялык түзүмү

Булагы: Улуттук банк.

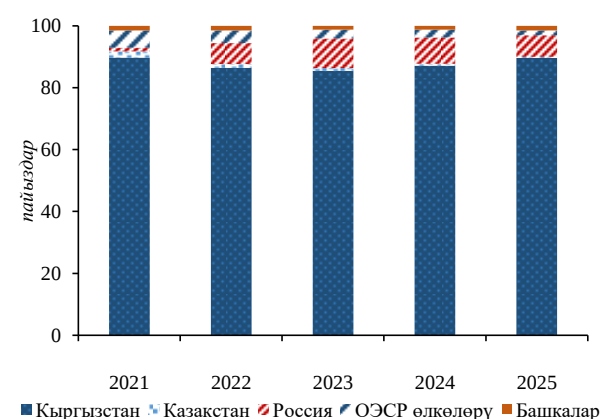
Чет өлкөлөрдө жайгаштырылган активдердин негизги үлүшү 171,8 млрд сом же резидент эместерде жайгаштырылган активдердин жалпы көлөмүнүн 95,3 пайызы корреспонденттик жана депозиттик эсептерде топтолгон (2.2.14-график).

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча Кыргыз Республикасынын банктарынын резидент эместер алдындагы милдеттенмелери 101,7 млрд сомду же банк секторунун милдеттенмелеринин жалпы көлөмүнүн 10,3 пайызын түзгөн. Бул ресурстардын олуттуу үлүшү резидент эмес жеке адамдардан жана юридикалык жактардан, ошондой эле резидент эмес банктардан депозит түрүндө тартылган, алардын өлчөмү 97,8 млрд сомду же резидент

эместер алдындагы милдеттенмелердин жалпы көлөмүнүн 96,1 пайызын түзгөн.

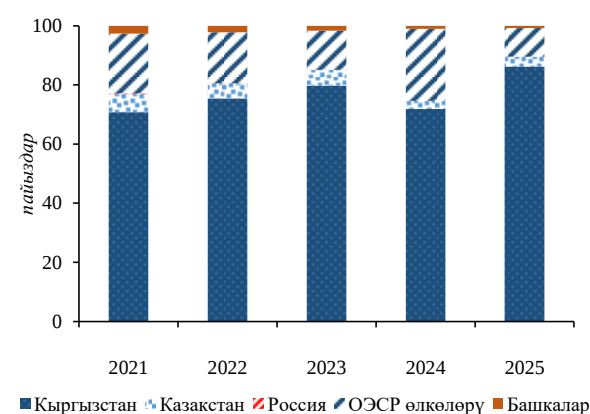
Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөргө резидент эместердин алдындагы милдеттенмелердин көлөмүнүн 1,6 пайызы, Россия Федерациясына жана Казакстан Республикасына, тиешелүүлүгүнө жараша, 6,9 жана 0,3 пайызы туура келген (2.2.15-график).

2.2.15-график. Милдеттенмелердин географиялык түзүмү

Булагы: Улуттук банк.

2.2.16-график. Өлкөлүк белгиси боюнча уставдык капитал

Булагы: Улуттук банк.

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча чет өлкө капиталы 26,6 млрд сомду же банк секторунун уставдык капиталынын жалпы көлөмүнүн 16,5 пайызын түзгөн. Чет өлкө капиталынын өлкөлүк белгиси боюнча түзүмү (2.2.16-график) төмөнкүчө бөлүштүрүлгөн:

- Экономикалык кызматташуу жана өнүктүрүү уюмуна кирген өлкөлөрдүн резиденттерине – 9,7 пайыз,
- Казакстан Республикасынын резиденттерине – 3,3 пайыз,
- башка өлкөлөрдүн резиденттерине – 0,7 пайыз.

2.3. Банк секторун “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү

2.3.1. Кредиттик тобокелдикти “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү¹⁷

Кредиттик тобокелдикти “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү аркылуу кредит портфелинде “классификацияланбаган” кредиттердин¹⁸ жол берилген максималдуу үлүшү эсептелген, ал “классификацияланган” категориясына өтүүдө капиталдын жетиштүүлүк коэффициентин (КЖК) 12 пайыз чектүү деңгээлге чейин төмөндөтүшү мүмкүн.

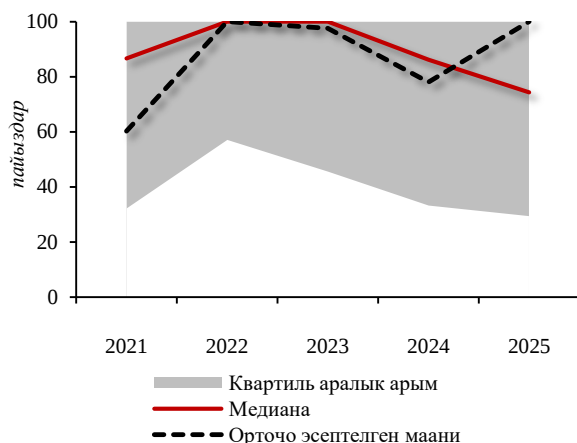
Бул ыкма “классификацияланбаган” кредиттердин “классификацияланган” кредиттер¹⁹ категориясына өтүшүнө байланыштуу, банктардын РППУ боюнча кошумча чегерүүлөрүнүн ордун жаба алган буфердик капиталынын запасын (таза суммардык капитал) аныктоого мүмкүндүк берет.

Мындан тышкары, бул ыкма капитал шайкештиги (К2.1) 12 пайыз чектүү деңгээлге чейин төмөндөй турган “классификацияланган” кредиттердин максималдуу өсүш арымын эсептөөгө өбөлгө түзөт.

Банк секторун 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүүнүн натыйжасында банк сектору боюнча “классификацияланган” категориясына өткөн “классификацияланбаган” кредиттердин максималдуу жол берилген үлүшү орточо алганда 100,0 пайызды түзгөн (2.3.1-график).

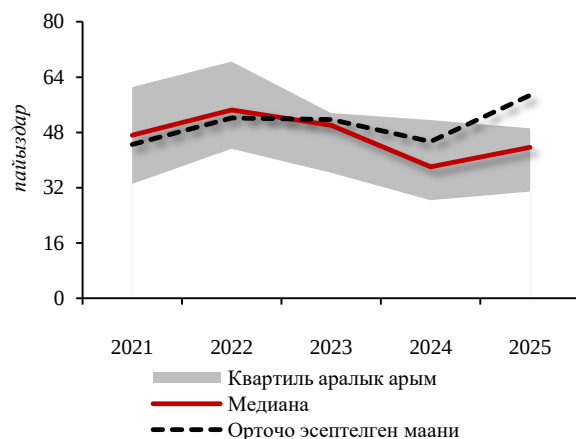
Ошентип, банк сектору кредит портфелинин сапатынын олуттуу начарлоосуна туруштук бере алат, анын ордун жабуу үчүн кошумча РППУ түзүү талап кылынышы ыктымал. Мында, кошумча РППУ өлчөмү таза суммардык капиталдын 58,7 пайызы өлчөмүнө жетиши мүмкүн (2.3.2-график).

2.3.1-график. “Иштеп жаткан”²⁰ кредиттердин “классификацияланган”²¹ кредиттерге өтүүчү максималдуу жол берилген үлүшү “классификацияланбаган” кредиттерден пайыздарда

Булагы: Улуттук банк.

2.3.2-график. Кошумча РППУ, мында аларды түзүүдө КЖК 12 пайыз деңгээлге чейин төмөндөшү мүмкүн ТСКдан пайыздарда

Булагы: Улуттук банк.

¹⁷ Проблемалуу банктарды эске албаганда.

¹⁸ Тобокелдиксиз болуп саналган, “нормалдуу” категориясындагы кредиттерди эске албаганда.

¹⁹ Мында, “иштеп жаткан” кредиттердин “классификацияланган” категориясына өтүшү үч категория (“субстандарттуу”, “шектүү” жана “жоготуулар”) боюнча бирдей жүрөт.

²⁰ Тобокелдиксиз болуп саналган, “нормалдуу” категориясындагы кредиттерди эске албаганда.

²¹ Мында КЖК 12 пайыз деңгээлине чейин төмөндөйт.

2.3.2. Ликвиддүүлүк тобокелдигин “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү

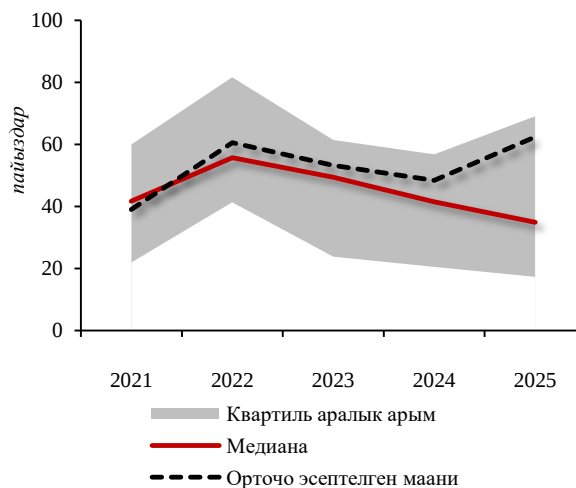
Банк секторунун ликвиддүүлүк тобокелдигине баа берүү үчүн, кардарлардын депозиттик базасынын жалпы көлөмүнөн депозиттердин массалык агылып чыгуусунун ордун жабууга жөндөмдүү ликвиддүү активдердин запасы эсептелген, ошол эле учурда Улуттук банктын күндөлүк ликвиддүүлүк боюнча экономикалык ченеми бузулган эмес.

Таасир – бул жеке адамдардын жана финансылык эмес ишканалардын депозиттеринин агылып чыгуусунун максималдуу көлөмү, ал ликвиддүүлүк ченемин 45 пайыз чектүү деңгээлге чейин төмөндөтүшү мүмкүн.

“Кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү натыйжалары (2.3.3-график), 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча банк секторунун ликвиддүү активдеринин айкын көлөмү депозиттердин күтүүсүз агылып чыгышы учурунда кардарлардын депозиттик базасынын жалпы көлөмүнүн орточо алганда 62,4 пайызынын ордун жабууга жөндөмдүү экендигин көрсөткөн (2.3.1-таблица).

2.3.3-график. Депозиттердин агылып чыгуу өлчөмү, мында КЗ.1 45 пайызга чейин төмөндөйт

кардарлардын депозиттеринин жалпы көлөмүнөн пайыздарда

Булагы: Улуттук банк.

2.3.3. Рыноктук тобокелдиктерди “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү

Рыноктук тобокелдиктерди “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү жыйынтыгы банк сектору 2025-жылдын 31-декабрына карата пайыздык жана валюта тобокелдиктерине бир аз гана деңгээлде дуушарланышын көрсөткөн.

Пайыздык тобокелдик

1-сценарий – кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чендин төмөндөшү, мында капиталдын шайкештик деңгээли чектүү деңгээлге чейин (12 пайыз) төмөндөйт.

“Кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү натыйжалары банк секторунун тике пайыздык тобокелдикке карата бир аз ийкемдүү экендигин көрсөтүп турат. Кредиттер боюнча пайыздык чендердин орточо деңгээлинин 26,0 пайыздык пунктка азайышы капиталдын шайкештик деңгээлин 12 пайызга чейин төмөндөтүшү мүмкүн (2.3.1-таблица).

“Кайтарым” стресс-тесттен өткөрүү натыйжалары боюнча жалпысынан алганда, банк сектору пайыздык тобокелдиктин төмөн деңгээлине ээ.

Валюта тобокелдиги (кайра баа берүү тобокелдиги)

Банк секторунун валюта тобокелдигине баа берүү үчүн сомдун АКШ долларына карата алмашуу курсунун максималдуу өсүш арымы эсептелген, ал капитал шайкештигине жана таза пайдага да таасирин тийгизет.

1-сценарий – сомдун АКШ долларына карата алмашуу курсунун максималдуу өсүш арымы, мында капиталдын шайкештик (K2.1) деңгээли чектүү деңгээлге чейин (12 пайыз) төмөндөйт.

“Кайтарым” стресс-тесттин эсептөөлөрү, банк секторунда активдерге жана милдеттенмелерге кайра баа берүү тобокелдигинин төмөндүгүн көрсөтүү менен валюталык тобокелдикке бир аз ийкемдүүлүгүн тастыктайт (2.3.1-таблица).

2-сценарий – сомдун АКШ долларына карата алмашуу курсунун максималдуу өсүш арымы, мында коммерциялык банктардын таза пайдасы нөлдүк деңгээлге чейин төмөндөйт.

Стресс-тестирлөөнүн натыйжалары коммерциялык банктар валюталык тобокелдиктин таасирине туруштук бере ала тургандыгын көрсөтүп турат (2.3.1-таблица).

2.3.1-таблица. 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча “кайтарым” стресс-тесттен өткөрүүнүн жалпы жыйынтыктары

		Банк сектору
Кредиттик тобокелдик		
1-сценарий	"Классификацияланган" категорияга өткөн классификацияланбаган кредиттердин үлүшү, <i>пайыздарда</i>	100,0
Пайыздык тобокелдик		
1-сценарий	Кредиттер боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чендердин төмөндөшү, мында капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти 12% чейин төмөндөйт, <i>пайыздык пунктарда</i>	26,0
Валюта тобокелдиги		
1-сценарий	USD/ KGS курсунун өсүш арымы (±), мында капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти 12% чейин төмөндөйт, <i>пайыздарда</i>	валюта курсунун 100 пайызга өзгөрүшү
2-сценарий	USD/ KGS курсунун өсүш арымы (±), мында таза пайда нөлдүк деңгээлге чейин төмөндөйт, <i>пайыздарда</i>	
Ликвиддүүлүк тобокелдиги		
1-сценарий	Депозиттердин жана кредиттердин жалпы көлөмүнөн кардарлардын депозиттеринин жана алынган кредиттердин үлүшүнүн агылып чыгуусу, мында күндөлүк ликвиддүүлүк коэффициенти 45 пайызга чейин төмөндөйт. <i>пайыздарда</i>	62,4

III. БАНК ЭМЕС ФИНАНСЫ-КРЕДИТ УЮМДАРЫ

Жалпысынан, банк эмес финансы-кредит уюмдарынын (БФКУ) абалы орточо алганда туруктуу катары бааланат. Активдер, кредит портфели жана ресурстук база сыяктуу негизги көрсөткүчтөрдүн көбөйүүсү белгиленген. Ал эми БФКУнун рентабелдүүлүк көрсөткүчтөрү отчеттук мезгилде өсүү тенденциясын көрсөткөн.

Стресс-тесттердин натыйжасында БФКУнун кредиттик тобокелдиги орточо деңгээлде экендиги белгиленген.

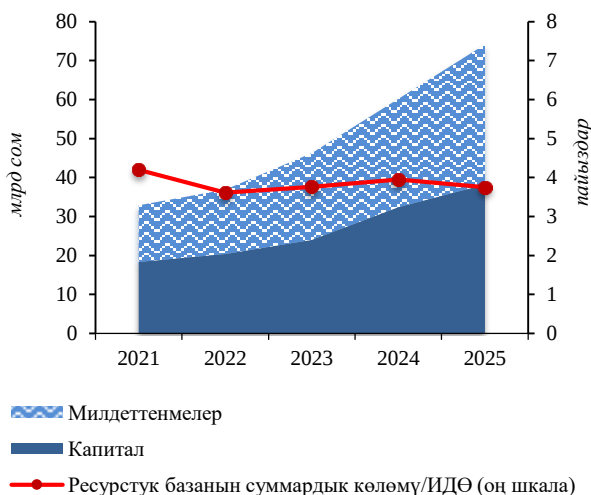
Микрофинансылык уюмдардын кредиттери боюнча орточо салмактанып алынган пайыздык чендер 2024-жылга салыштырганда төмөндөгөн.

3.1. Негизги тенденциялар

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Кыргыз Республикасында Улуттук банктан лицензия алууга жана иши ал тарабынан жөнгө салынууга тийиш болгон банк эмес финансы-кредит уюмдарынын (БФКУ) системасы “Кредиттик союздардын каржы компаниясы” ААК адистештирилген финансы-кредит уюмун (КСКК), 71 кредиттик союзун, 102 микрофинансылык уюмду (анын ичинде 9 микрофинансылык компания, 61 микрокредиттик компания жана 32 микрокредиттик агенттик), ошондой эле 832 алмашуу бюросун камтыган.

Ресурстар

3.1.1-график. БФКУ милдеттенмелеринин жана капиталынын динамикасы

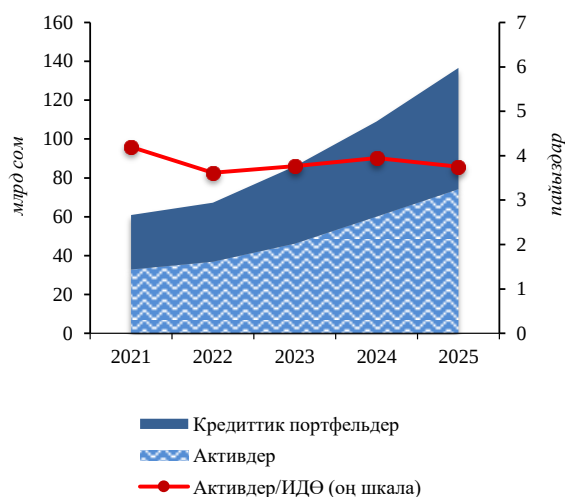
2025-жылдын жыйынтыгы боюнча БФКУнун милдеттенмелери 2024-жылга салыштырганда 29,8 пайызга көбөйгөн жана 35,9 млрд сом өлчөмүндө түптөлгөн. БФКУнун капиталы 2025-жылдын 31-декабрына карата 17,8 пайызга көбөйүп, 38,2 млрд сомду түзгөн (3.1.1-график).

Булагы: Улуттук банк.

Активдер

Мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик отчеттун маалыматтары боюнча, БФКУнун чогуу алгандагы активдери 2025-жыл ичинде 23,3 пайызга көбөйүп, 74,1 млрд сомду²² түзгөн. Бул жогорулоо БФКУнун кредит портфелинин көбөйүшү эсебинен камсыздалган (3.1.2-график).

3.1.2-график. БФКУ активдеринин жана кредиттеринин динамикасы

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

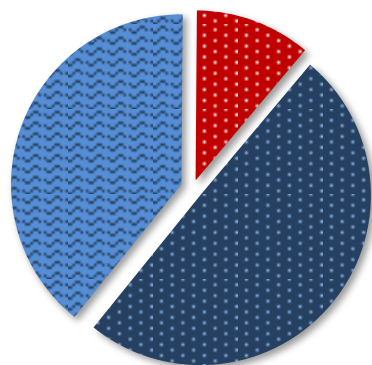
БФКУ ишинин негизги багыты болуп, кредиттөө калууда. 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча БФКУнун кредит портфелинин көлөмү 27,9 пайызга көбөйүп, 62,5 млрд сом өлчөмүндө түптөлгөн.

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча карыз алуучулардын саны 2024-жылга салыштырганда 11,9 пайызга көбөйгөн жана 650 748 адамды түзгөн.

Отчеттук мезгил ичинде БФКУ сунуштаган кредиттердин түзүмүндө ордун жабуу мөөнөттөрү боюнча узак мөөнөттүү жана кыска мөөнөттүү кредиттердин үлүшүнүн көбөйүшү, ошондой эле орто мөөнөттүү кредиттердин азайышы байкалган (3.1.3-график).

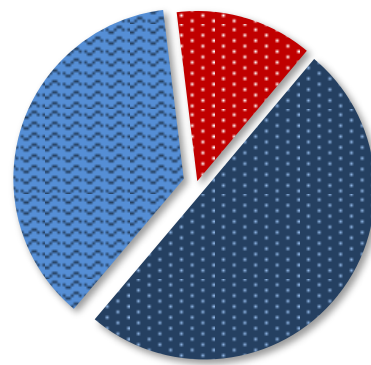
3.1.3-график. БФКУ тарабынан берилген кредиттердин ордун жабуу мөөнөттөрү боюнча түзүмү, пайыздарда²³

2024-жыл

■ Кыска мөөнөттүү кредиттер ■ Орто мөөнөттүү кредиттер
■ Узак мөөнөттүү кредиттер

2025-жыл

■ Кыска мөөнөттүү кредиттер ■ Орто мөөнөттүү кредиттер
■ Узак мөөнөттүү кредиттер

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

БФКУнун кредит портфелинин басымдуу бөлүгү (чогуу алгандагы кредит портфелинен 78,5 пайызы) топтолгон негизги региондордон болуп Бишкек шаары, Чүй, Ош жана Жалал-Абад областтары калууда, бул республиканын аталган региондорунда ишкердик жигердүүлүгүнүн жогору болушуна байланыштуу болгон.

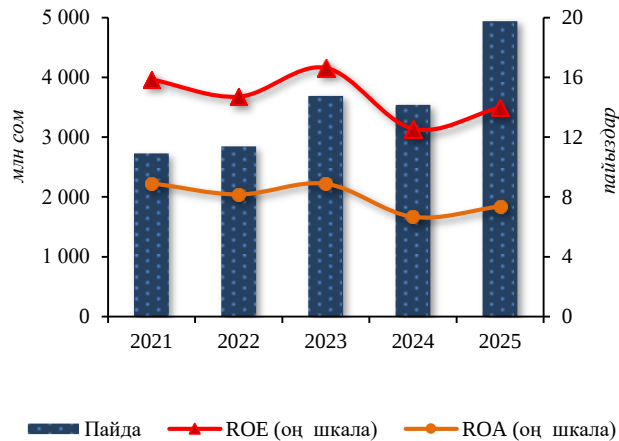
²² АФКУну эсепке албаганда.

²³ Бир мезгил ичиндеги маалыматтар.

Кирешелүүлүк²⁴

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча БФКУнун таза пайдасы 2024-жылга салыштырганда 39,4 пайызга көбөйгөн жана 4,9 млрд сомду түзгөн. 2025-жылдын декабрь айынын акырына карата ROA көрсөткүчү 0,7 п.п. көбөйгөн жана 7,4 пайызды түзгөн, ал эми ROE көрсөткүчү 1,4 п.п. көбөйүп, 14,0 пайызды түзгөн (3.1.4-график).

3.1.4-график. БФКУ кирешелүүлүгүнүн көрсөткүчтөрүнүн динамикасы²⁵

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

²⁴ ROA жана ROE индикаторлору жылдык мааниде берилген.

²⁵ АФКУну эсепке албаганда.

3.2. Банк эмес финансы-кредит уюмдарынын тобокелдиктери

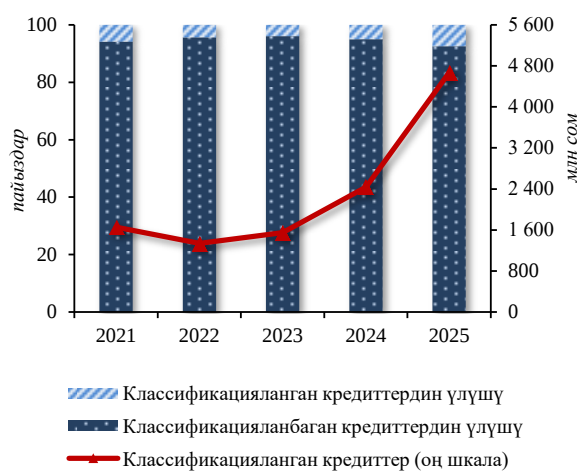
БФКУ ишиндеги тобокелдиктердин негизги факторлорунан болуп, кредит портфелинин сапаты, тармактык жана институционалдык концентрация, ошондой эле БФКУ секторунун тышкы карызынын абалы саналат.

БФКУнун кредит портфелинин сапаты

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча БФКУнун кредит портфелиндеги классификацияланган кредиттердин үлүшү 7,5 пайызды түзгөн. Ошол эле учурда, 2024-жылга салыштырганда алардын номиналдык көлөмүнүн 2 227,3 млн сомго же 91,3 4 пайызга көбөйүшү байкалган (3.2.1-график).

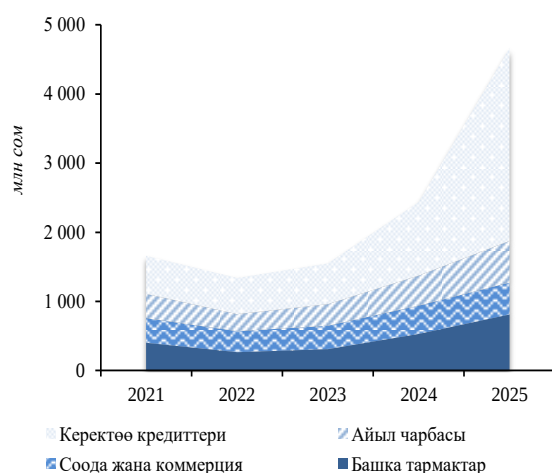
2025-жылдын жыйынтыгында БФКУнун классификацияланган кредиттеринин түзүмүндө 2024-жылга салыштырмалуу тейленбеген, соодага берилген кредиттердин (7,0 п.п.) жана айыл чарбасына берилген кредиттердин үлүшүнүн (4,9 п.п.) азайышы, ал эми керектөө кредиттеринин үлүшү, тескерисинче, (16,1 п.п.) көбөйүшү белгиленген. БФКУнун классификацияланган кредиттеринин жалпы көлөмүндө тейленбеген керектөө кредиттеринин, айыл чарбасына жана соодага берилген кредиттердин үлүшү, тиешелүүлүгүнө жараша, 59,9; 12,9 жана 9,9 пайызды түзгөн (3.2.2-график).

3.2.1-график. БФКУнун кредит портфелинин сапаты

Булагы: Улуттук банк.

3.2.2-график. БФКУнун экономиканын тармактары боюнча классификацияланган кредиттеринин түзүмү

Булагы: Улуттук банк.

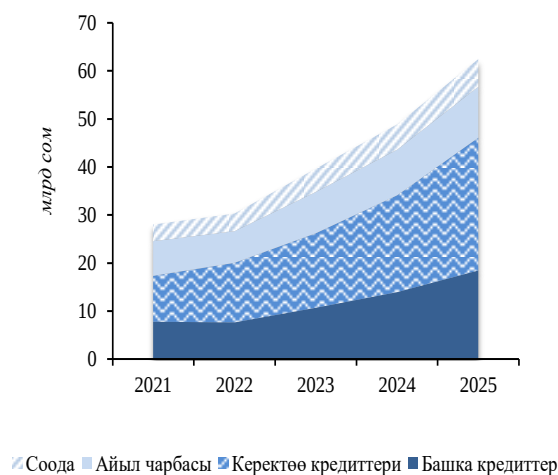
Тармактык концентрация

БФКУнун кредит портфели керектөө кредиттеринен (БФКУнун кредиттеринин жалпы көлөмүнүн 44,3 пайызы), ошондой эле айыл чарбага жана соодага берилген кредиттерден (кредит портфелинин жалпы көлөмүнүн, тиешелүүлүгүнө жараша, 17,0 жана 9,3 пайызы, 3.2.3-график) турат. Айыл чарбасын кредиттөөдө олуттуу тобокелдик орун алышы мүмкүн, бул жаратылыш-климат шарттарынан көз каранды болот.

Институционалдык концентрация

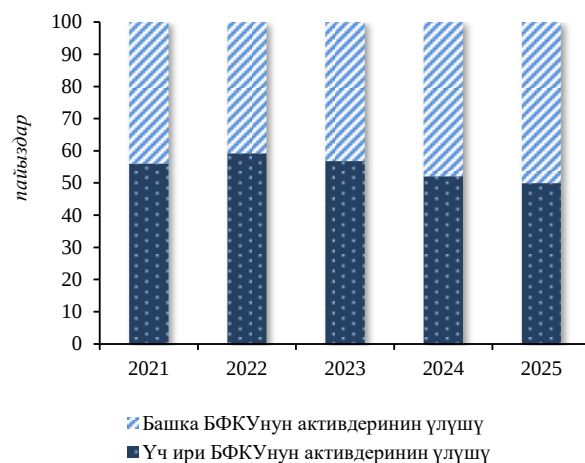
2025-жылдын жыйынтыгы боюнча үч ири БФКУнун активдеринин үлүшү 2024-жылга салыштырганда 2,1 пайыздык пунктка азайып, БФКУ системасынын активдеринин жалпы көлөмүнүн 50,0 пайызын түзгөн (3.2.4-график).

3.2.3-график. БФКУнун кредит портфелинин тармактык түзүмү

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

3.2.4-график. БФКУнун активдеринин институционалдык түзүмү

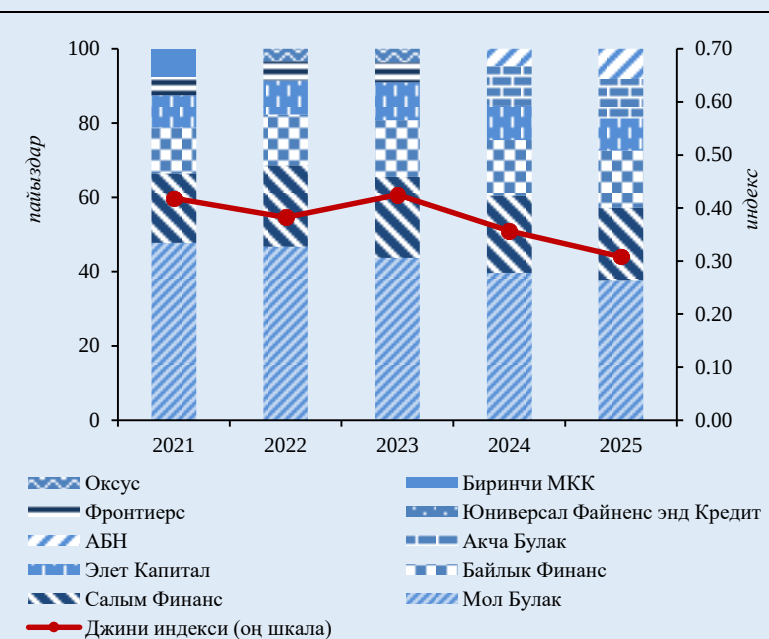
Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

6-кыстырма. Концентрациялануу индекстеринин²⁶ негизинде БФКУ секторунун ишине баа берүү

Херфиндаль-Хиришман индекси

БФКУ системасындагы концентрациялануу тобокелдигин талдоо максатында Херфиндаль-Хиришман индекси²⁷ эсептелинген. 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча БФКУ системасы үчүн индекстин мааниси 1 085,3 пункту түзгөн. Эмпирикалык эрежеге²⁸ ылайык, алынган маани БФКУ активдеринин орточо концентрациялануусун же микрофинансылык рыноктун орточо концентрациялануусун көрсөтүп турат.

1-график. Джини индексинин жана 6 ири БФКУнун активдеринин динамикасы

Джини индекси

Джини индекси БФКУнун активдеринин бирдей бөлүштүрүлүшүн баалоо максатында эсептелип чыгарылган. 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча индекстин мааниси 0,31 түзгөн. 2024-жылга салыштырмалуу Джини индексинин мааниси 0,05 пунктка төмөндөгөн, бул алты ири БФКУ ортосунда активдердин бөлүштүрүлүшүнүн концентрациялануу деңгээлинин төмөндөшүн билдирет (1-график).

Булагы: Улуттук банк, БФКУ.

²⁶ Концентрациялануу индекстери 6 ири БФКУнун маалыматтарынын негизинде эсептелген.

²⁷ $H = \sum_{i=1}^n (i \text{ үлүшү})^2$.

²⁸ Рыноктун концентрациялануу деңгээлин аныктоонун төмөнкүдөй эмпирикалык эрежеси колдонулган:

- индекс 0,1ден (же 1,000) төмөн мааниге ээ – рыноктун бир аз концентрациялануусу;
- индекс 0,1ден 0,18ге чейинки (же 1,000ден 1,800гө чейинки) мааниге ээ – рыноктун орточо концентрациялануусу;
- индекс 0,18ден (же 1,800) жогору мааниге ээ – рыноктун жогорку концентрациялануусу.

БФКУнун тышкы карызынын абалы

2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча БФКУнун тышкы карызынын көлөмү 113,6 млн АКШ долларына жеткен. Анын түзүмүндө чет өлкө финансы-кредит уюмдарынын кредиттери (БФКУнун тышкы карызынын жалпы көлөмүнүн 98,9 пайызы) басымдуулук кылат, ал эми эл аралык финансы институттарынан алынган зайымдардын үлүшү 1,1 пайызды түзөт.

2025-жылдын жыйынтыгы боюнча ири БФКУнун тышкы карызы 2024-жылга салыштырганда 2,1 пайызга көбөйүп, 103,0 млн АКШ долларын түзгөн.

3.3. БФКУ секторун стресс-тесттен өткөрүү

БФКУнун кредиттик тобокелдигин стресс-тесттен өткөрүү

Кредит портфелинин сапатынын начарлашынын таасирин баалоо үчүн БФКУ секторуна стресс-тестирлөө өткөрүлгөн.

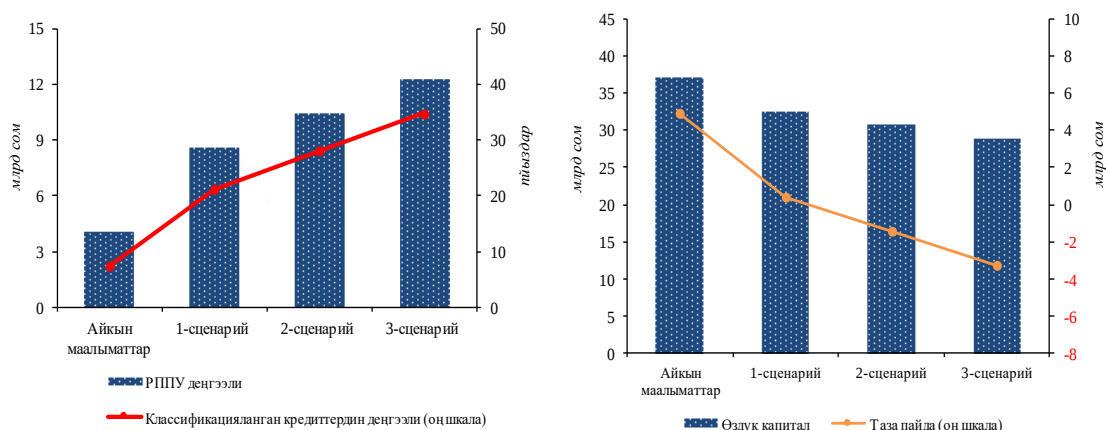
Стресс-тест өткөрүүнүн алкагында төмөнкүдөй үч сценарий каралган:

- 1-сценарий: кредиттердин 50% бир категориядан экинчиге өтүүсү;
- 2-сценарий: кредиттердин 75% бир категориядан экинчиге өтүүсү;
- 3-сценарий: кредиттердин 100% бир категориядан экинчиге өтүүсү.

Мында, кредиттердин бир категориядан экинчиге өтүүсү “стандарттуу”, “байкоого алынган”, “субстандарттуу”, “шектүү” жана “жоготуулар” сыяктуу категориялар боюнча бирдей жүрөт.

Бул стресс-тестирлөөнү жүргүзүүдө БФКУнун кредит портфелинде РППУ²⁹ көлөмү тандалып алынган сценарийге жараша 111,2 пайыздан 201,5 пайызга чейин көбөйгөн (3.3.1-график).

3.3.1-график. 2025-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча кредиттик тобокелдикти стресс-тестирлөө жыйынтыктары

Булагы: Улуттук банк.

Кредит портфелинин сапатынын начарлашы БФКУнун өздүк капиталынын жана таза пайдасынын акырындык менен азайышына алып келе тургандыгын белгилей кетүү зарыл. Эки сценарий ишке ашырылган учурда БФКУ сектору, тиешелүүлүгүнө жараша, 1 416,7 млн сом жана 3 250,8 млн сом өлчөмүндө чыгым тартат (3.3.1-график).

²⁹ МФУ активдин суммасынан пайыздык катышта көрсөтүлгөн чегерүүлөрдүн төмөнкүдөй өлчөмдөрүн жүзөгө ашыруу менен классификациянын тиешелүү категориялары үчүн жалпы жана атайын РППУ түзүшөт:

- стандарттуу, пайыздарда – 0дөн 5ке чейин;
- байкоо алдындагы активдер, пайыздарда – 10;
- субстандарттуу, пайыздарда – 25;
- шектүүлөр, пайыздарда – 50;
- жоготуулар, пайыздарда – 100.

3.3.1-таблица. Кредиттик тобокелдикти стресс-тесттен өткөрүү жыйынтыктары, пайыздарда

	БФКУнун кредит портфелинде классификацияланган кредиттердин үлүшү
1-сценарий: кредиттердин 50% бир категориядан экинчи категорияга өтүшү	21,1
2-сценарий: кредиттердин 75% бир категориядан экинчи категорияга өтүшү	28,0
3-сценарий: кредиттердин 100% бир категориядан экинчи категорияга өтүшү	34,9

Булагы: Улуттук банк

Биринчи сценарийди ишке ашыруунун жыйынтыгында БФКУнун кредит портфелиндеги проблемалуу кредиттердин үлүшү 13,7 пайыздык пунктка, 21,1 пайыз деңгээлине чейин көбөйүшү мүмкүн. Экинчи сценарий ишке ашырылган учурда, проблемалуу кредиттер 20,5 пайыздык пунктка, 28,0 пайыз деңгээлине чейин, ал эми үчүнчү сценарийди ишке ашырууда – 27,4 пайыздык пунктка көбөйүшү жана 34,9 пайыз деңгээлине чейин жетиши мүмкүн.

IV. ТӨЛӨМ СИСТЕМАЛАРЫ

Отчеттук мезгилде системалуу мааниге ээ төлөм системаларында тобокелдиктер деңгээли жол берилген чекте болгон жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган тобокелдиктерди тескөө механизмдери жана төлөм системаларынын эрежелери менен жөнгө салынган. Чекене төлөмдөр системасында, биринчи кезекте дүйнөдөгү геосаясий жагдайга жана системанын катышуучуларынын АКШнын экинчилик санкцияларына дуушарлануу коркунучуна байланыштуу келип чыккан тобокелдиктер белгиленген.

Өлкөнүн финансы секторунун иш туруктуулугун аныктаган негизги факторлордун бири катары натыйжалуу жана үзгүлтүксүз иштеген төлөм системасы саналат.

2026-жылдын 1-январына карата Кыргыз Республикасында төлөм системасынын төмөнкү компоненттери иштеп турган:

- Улуттук банктын ири төлөм системасы – Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ);

- чекене төлөмдөр системасы: Майда чекене жана утурумдук төлөмдөрдүн пакеттик клиринг системасы (ПКС), төлөм карталары менен эсептешүүлөр системасы, акча которуулар системасы, электрондук акча менен эсептешүүлөр системасы, клирингдин негизинде чекене төлөмдөр системасы (үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу);

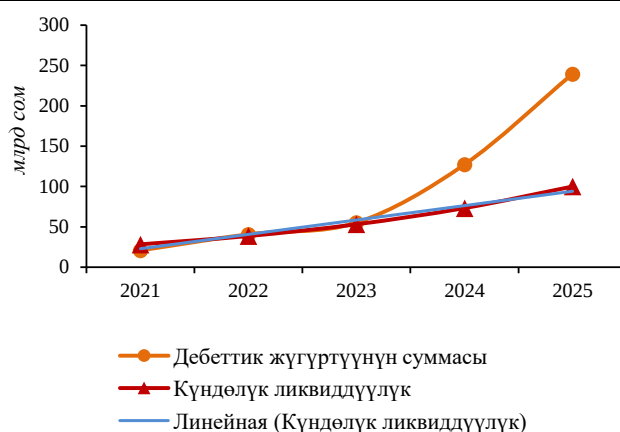
- финансылык билдирүүлөрдү кабыл алуу жана өткөрүп берүү үчүн инфраструктура (SWIFT, банктар аралык коммуникациялык тармак, Улуттук банктын лицензиясын алган төлөм системаларынын операторлору).

2026-жылдын 1-январына карата абал боюнча төлөм системаларынын маанилүүлүгү критерийлерине ылайык төмөнкүлөр:

1) системалуу мааниге ээ төлөм системалары болуп таанылган – ГСРРВ;

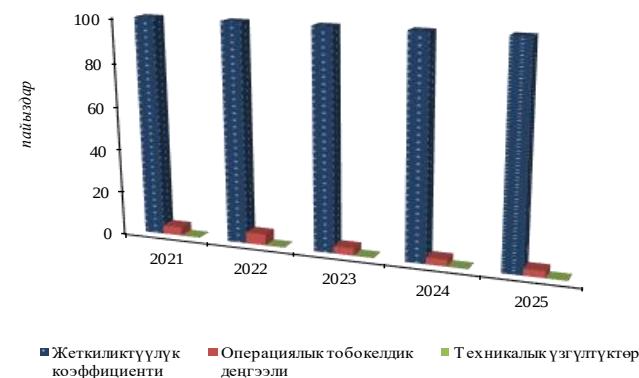
2) улуттук төлөм системалары болуп таанылган – ГСРРВ, ПКС жана “Элкарт”.

4.1-график. ГСРРВда төлөмдөрдүн жана ликвиддүүлүктүн көлөмүнүн орточо күндүк көрсөткүчүнүн өзгөрүү динамикасы

Булагы: Улуттук банк

4.2-график. ГСРРВда жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана жеткиликтүүлүк операциялык тобокелдиктин катышы

	2021	2022	2023	2024	2025
Техникалык үзгүлтүктөр, %	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Жеткиликтүүлүк коэффициенти, %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Операциялык тобокелдик деңгээли, %	3,9%	5,1%	3,3%	3,1%	3,1%

Булагы: Улуттук банк

2025-жыл ичинде ГСРРВ штаттык режимде иштеген.

Катышуучулардын ликвиддүү каражаттарынын орточо күндүк көлөмүнүн 36,6 пайызга (2024-жылга салыштырганда 100,0 млрд сомго чейин) жогорулашы запастын көбөйүшүн камсыз кылган, бул ГСРРВда финансылык тобокелдиктерди төмөн деңгээлде сактоого өбөлгө түзгөн.

Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасынын жеткиликтүүлүк деңгээли отчеттук мезгилде 99,9 пайызды түзүү менен жогору бойдон сакталып калган. Ал эми операциялык тобокелдик деңгээли, анын ичинде операциялык күн ичинде орун алган үзгүлтүктүктөрдү жана узартууларды эске алуу менен, 3,2 пайызды түзгөн.

Отчеттук мезгилде ПКС финансылык тобокелдиктердин деңгээли төмөн болгон шартта иштеген.

Катышуучулар тарабынан дебеттик таза позициянын ордун жабууга каралган каражаттар зарыл деңгээлден дээрлик төрт эсеге ашкан. ПКС ишине мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча системанын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү отчеттук мезгил ичинде жогору бойдон калып, 99,7 пайызды түзгөн.

Бирок, системанын жеткиликтүүлүгүнө таасирин тийгизбеген штаттан тышкары жагдайларды, ошондой эле системанын айрым катышуучуларынын суроо-талабы боюнча узартууларды эске алганда, системада операциялык тобокелдик деңгээли 4,1 пайызды түзгөн.

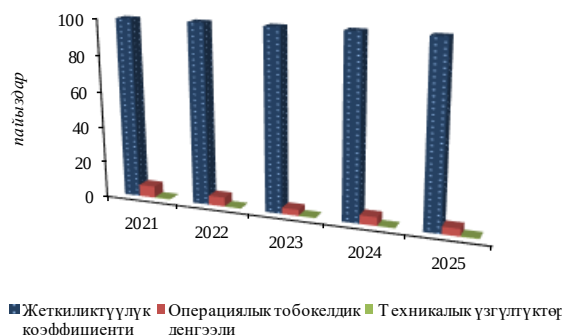
Банктык төлөм карталары менен эсептешүүлөр системалары. 2026-жылдын 1-январына карата абал боюнча Кыргыз Республикасында карталар менен операциялар төрт эл аралык системанын жана “Элкарт” локалдык системасынын, анын ичинде “Элкарт-UPI” кобейджинг долбоорунун алкагында жүргүзүлгөн.

Отчеттук мезгилде “Элкарт” улуттук системасынын катышуучусу катары 21 коммерциялык банк иш алып барган.

2025-жылы системанын ишине мониторинг жүргүзүү жана аны талдоонун жыйынтыгында, “Элкарт” системасынын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү 99,10 пайызды, ал эми системада операциялык тобокелдиктин деңгээли 0,9 пайызды түзгөн.

Акча которуу системалары. 2025-жыл ичинде коммерциялык банктарда эсеп ачуусуз эл аралык акча которууларды алуу жана жөнөтүү 11 эл аралык акча которуу системасы аркылуу жүзөгө ашырылган.

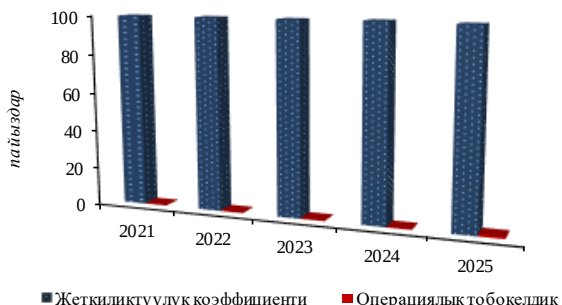
4.3-график. ПКСте жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

	2021	2022	2023	2024	2025
Техникалык үзгүлтүктөр, %	0,3%	0,1%	0,2%	0,1%	0,3%
Жеткиликтүүлүк коэффициенти, %	99,7%	99,9%	99,8%	99,9%	99,7%
Операциялык тобокелдик деңгээли, %	6,4%	5,1%	3,4%	4,7%	4,1%

Булагы: Улуттук банк

4.4-график. БПБда жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

	2021	2022	2023	2024	2025
Жеткиликтүүлүк коэффициенти, %	99,8%	99,8%	99,7%	99,8%	99,1%
Операциялык тобокелдик, %	0,2%	0,2%	0,3%	0,2%	0,9%

Булагы: Улуттук банк

Электрондук акча менен эсептешүүлөр системалары. 2026-жылдын 1-январына карата абал боюнча электрондук капчыктардын саны 2025-жылга салыштырмалуу 30,2 пайызга көбөйүп, болжол менен 4,2 млн капчыкты түзгөн.

Отчёттук мезгилде электрондук акча менен жүгүртүүлөр боюнча көрсөткүчтөр 2025-жылдын ушул мезгилине салыштырмалуу төмөнкүчө түптөлгөн:

Электрондук акча менен операциялардын түрү	2024	2025	Өсүш арымы, эсе
Электрондук акчаларды таратуу			
Саны, млн	21,7	51,4	2 эсе
Көлөмү, млн сом	52 676,7	140 052,6	2 эсе
Товарлар жана кызматтар көрсөтүүлөр үчүн төлөө			
Саны, млн	43,3	112,9	2 эсе
Көлөмү, млн сом	41 772,4	187 694,2	4 эсе
Которуулар			
Саны, млн	21,1	88,4	4 эсе
Көлөмү, млн сом	36 228,1	136 683,1	3 эсе
Электрондук акчанын ордун жабуу			
Саны, млн	4,1	51,6	12 эсе
Көлөмү, млн сом	24 043,5	108 296,8	4 эсе
Бардыгы болуп			
Саны, млн	90,2	304,3	3 эсе
Көлөмү, млн сом	154 720,7	572 726,7	3 эсе

2026-жылдын 1-январына карата абал боюнча Кыргыз Республикасында 56 төлөм уюму жана 55 төлөм системаларынын оператору иш алып барган. Ал эми 21 төлөм системаларынын оператору жана төлөм уюму төлөмдөрдү кабыл алган эмес/иштеп чыккан эмес.

Отчёттук мезгилде төлөм системаларынын операторлору тарабынан 836,8 млрд сом суммасына 278,3 млн төлөм иштелип чыккан. 2024-жылга салыштырганда төлөмдөрдүн көлөмү 35,7 пайызга жогорулаган, ал эми саны 8,2 пайызга азайган.

Финансылык билдирүүлөрдү алмашуу каналдары. Кыргыз Республикасынын финансы системасында банктык жана төлөм системалары финансылык билдирүүлөрдү алмашуу үчүн төмөнкү каналдарды пайдаланат:

- финансылык билдирүүлөрдү алмашуу каналдары (SWIFT, Электрондук документтерди берүү системасы, банктар аралык коммуникациялык тармак ж.б.);
- Банк-Банк/Банк-Кардар.

Эскертүү: жогоруда берилген маалыматтар коммерциялык банктардын жана төлөм системаларынын операторлорунун отчетторунун негизинде даярдалган, жана алардын коррективкаларына жараша өзгөртүлүшү мүмкүн.

V. ФИНАНСЫ СЕКТОРУНУН ИШИН ЖӨНГӨ САЛУУНУ ӨРКҮНДӨТҮҮ

Отчеттук мезгилде пайыздык чендерди төмөндөтүү, активдерди классификациялоо системасын өркүндөтүү, кредиттик тобокелдикти тескөө, санарип финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү өнүктүрүү, экономикалык өсүш жана керектөөчүлөрдүн укугун коргоо үчүн шарттарды түзүү максатында финансы-кредит уюмдарынын ишин жөнгө салуучу ченемдик укуктук база жаакшыртылган.

1. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 22-январындагы №2025-П-12/2-2-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому бекитилген, ал кредиттик тобокелдикти тескөө жана ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык жайгаштырылган активдерди классификациялоо системасын өркүндөтүүгө багытталган.

2. Кредиттөө шарттарынын ачык-айкындуулугун жогорулатуу жана керектөөчүлөрдүн укугун коргоо максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 22-январындагы №2025-П-12/2-3-(НФКУ) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому бекитилген. Мында продуктунун толук наркын кошо алганда, кредит берүү шарттарын ачып көрсөтүү маселелери боюнча өзгөртүүлөр киргизилген.

Ошондой эле токтомдо зайымдын суммасы Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети белгилеген өлчөмдөн ашкан учурда, кредиттик бюролор зайымдар тууралуу маалыматтарды ломбарддардан алууга укуктуу экендиги белгиленген.

3. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы 2025-жылдын 22-январында “Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 5-сентябрындагы №2022-П-33/55-1-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 22-июлундагы №2022-П-33/45-2-(НПА) “Чет өлкө валютасында алмашуу операцияларын жүргүзүү чөйрөсүндө убактылуу чечимдер жөнүндө” токтомунун аракетин убактылуу токтотуу тууралуу” токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомун кабыл алган, мында токтомдун аракетин убактылуу токтотуу мөөнөтүн 2022-жылдын 22-июлунан 2026-жылдын 1-августуна чейин узартуу каралган.

4. Санарип банктык кызмат көрсөтүүлөрдүн өнүгүшүнө өбөлгө түзүү, аралыктан кредит берүү практикасын өркүндөтүү, кардарларды алдамчылыктан коргоо чараларын сактоо менен банктык кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 12-мартындагы №2025-П-12/10-2-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому бекитилген.

5. Банк эмес финансы-кредит уюмдары үчүн пайыздык чендерди төмөндөтүү боюнча шарттарды түзүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 19-мартындагы №2025-П-12/11-7-(НФКУ) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган.

Мындан тышкары, токтомго ылайык, 2025-жылдын 1-майынан тартып ыйгарым укуктуу жактарга (банктарга, алмашуу бюролоруна ж.б.) 2006-жылга чейин чыгарылган жана төлөм каражаты катары статусун жоготпогон АКШ долларынын банкноттору менен жүргүзүлгөн алмашуу операциялары боюнча комиссия белгилөө укугу берилген. Мында жогоруда көрсөтүлгөн накталай АКШ долларларын тышка алып чыгууга байланыштуу чыгашаларды эске алуу менен, комиссиялык сый акынын өлчөмү негиздүү болууга тийиш. Мындай өзгөртүүлөр Кыргыз Республикасынын

валюта рыногунда жасалма банкноттор пайда болушу мүмкүндүгүнө байланыштуу тобокелдиктерди минималдаштырууга багытталган.

6. Кыргыз Республикасынын банк системасынын туруктуулугун жана экономикалык коопсуздугун камсыз кылуу максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 4-апрелиндеги №2025-П-12//14-1-(БС) “Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2025-жылдын 17-мартындагы №171-т тескемесин ишке ашыруу жөнүндө” токтому кабыл алынган.

7. Финансы-кредит уюмдарынын ишкердик менен алектенген аялдарга каржылоо берүүсүнө өбөлгө түзүү, активдерди классификациялоо системасын өркүндөтүү жана рейтинги жогору уюмдардын гарантияларын эске алуу менен банктардын капиталынын жетиштүүлүгүнө баа берүү, ошондой эле экономикалык өсүшкө жана өлкөнүн өнүгүшүнө өбөлгө түзүү үчүн стратегиялык максаттарга багытталган чет өлкө валютасындагы ири кредиттердин өзгөчөлүгүн эсепке алуу максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы 2025-жылдын 18-июнунда №2025-П-12/28-1-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомун кабыл алган.

8. Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларын Кыргыз Республикасынын сотко чейин даттануу жана кепилдик фонддорунун ишин жөнгө салуу боюнча мыйзамдарындагы өзгөртүүлөргө ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 27-июнундагы №2025-П-12/31-1-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган.

9. Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларын “Банктар жана банк иштери жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын талаптарына ылайык келтирүү үчүн Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы 2025-жылдын 27-июнунда №2025-П-12/31-2-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомун кабыл алган. Токтомдо банктардын туунду же караштуу компанияларынын ишинин түрлөрүн көбөйтүү боюнча өзгөртүүлөр каралган.

10. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы 2025-жылдын 23-июлунда “Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 5-сентябрындагы №2022-П-33/55-1-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2022-жылдын 22-июлундагы №2022-П-33/45-2-(НПА) “Чет өлкө валютасында алмашуу операцияларын жүргүзүү чөйрөсүндө убактылуу чечимдер жөнүндө” токтомунун аракетин убактылуу токтотуу тууралуу” токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомун кабыл алган, мында токтомдун аракетин убактылуу токтотуу мөөнөтүн 2022-жылдын 22-июлунан 2026-жылдын 1-февралына чейин узартуу каралган.

11. Экспорттоочуларды, импорттоочуларды кредиттөөгө өбөлгө түзүү жана экономикалык өсүштү колдоо үчүн, сооданы каржылоо жагында тобокелдиги төмөн операциялар боюнча коммерциялык банктардын капиталына жөнгө салуу талабын төмөндөтүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 30-июлундагы №2025-П-12/38-3-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына сооданы каржылоо маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган.

12. Улуттук банктын ислам банк иши жана каржылоо принциптери боюнча ченемдик укуктук актыларын түзүмдүк бөлүмдөрдүн шариаттык башкаруу маселелери боюнча өз ара иш алып баруусу жагынан өркүндөтүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 12-сентябрындагы №2025-П-12/46-1-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган.

13. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 8-октябрындагы №2025-П-12/50-3-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган. Аталган токтомдун максаты ислам банк иши жана каржылоо принциптерине ылайык, Улуттук банктын тиешелүү

лицензиясын/күбөлүгүн алган банктар, микрофинансылык уюмдар жана кредиттик союздар тарабынан колдонулушу мүмкүн болгон келишимдердин тизмегин кеңейтүү болуп саналат.

14. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 23-октябрындагы №2025-П-12/55-3-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган. Жарандардын укугун коргоо жана жеке адамдарды кредиттөө коопсуздугун жогорулатуу максатында, Кыргыз Республикасынын электрондук кызматтарынын мамлекеттик порталы аркылуу кредиттик келишимдерди түзүүгө өзүнө-өзү тыюу салуу же алып салуу мүмкүнчүлүгү киргизилген. Финансы-кредит уюмдары кредиттик келишимди түзүүдө өзүнө-өзү тыюу салуунун болушу тууралуу маалыматты сурап алууга жана кардар өзүнө-өзү тыюу салган учурда, кредиттик келишимди түзүүдөн баш тартууга милдеттүү.

15. Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларын Кыргыз Республикасынын камсыздандыруу, баалуу кагаздар рыногу, мамлекеттик тилди колдонуу маселелери боюнча мыйзамдарына ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 23-октябрындагы №2025-П-12/55-4-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган.

16. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы 2025-жылдын 12-ноябрында №2025-П-12/60-4-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомун кабыл алган. Мында банктар тарабынан, анын ичинде күрөөгө мониторинг жүргүзүүдө жана байланыштуу жана аффилирленген жактар менен операцияларды жүргүзүүдө кредиттик тобокелдикти тескөө, ошондой эле банктардын мамлекеттик органдар менен өз ара иш алып баруусу жана виртуалдык активдерге байланыштуу кызматтарды сунуштоосу үчүн шарттарды түзүү боюнча өзгөртүүлөр каралган.

17. Санарип финансылык кызматтардын калкка жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу, накталай эмес төлөмдөрдү өнүктүрүү, керектөөчүлөрдүн укугун коргоо жана эсеп ачуусуз эл аралык акча которуу системасы аркылуу жүзөгө ашырылуучу акча которуулардын калкка жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 3-декабрындагы №2025-П-12/64-5-(ПС) “Акча которуулар боюнча комиссиялык сый акы алууга убактылуу чектөө киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган.

18. Ченемдик укуктук актыларды “Террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына жана ФАТФ (Акчанын изин жашырууга каршы күрөшүү жагында финансылык чараларды иштеп чыгуу тобу) эл аралык стандарттарына ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 19-декабрындагы №2025-П-12/68-2-(НПА) “Кылмыштуу ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү максатында алмашуу бюролорунда ички контролду уюштурууга карата минималдуу талаптар жөнүндө” жобону бекитүү жана Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын кылмыштуу ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү маселелери боюнча айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” токтому кабыл алынган.

19. “Кредиттик союздардын каржы компаниясы” ААКтын (КСКК) ишин кеңейтүү жана КСКК жана кредиттик союздардын ишин лицензиялоо жана жөнгө салуу механизмдерин өркүндөтүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 19-декабрындагы №2025-П-12/69-5-(НФКУ) КСКК акционерлеринин курамын кеңейтүү, ошондой эле кредиттик союздардан тышкары, жеке жана юридикалык жактарга кредит берүү укугун берүү боюнча токтому кабыл алынган. Ошол эле учурда, КСКК директорлор кеңешинин мүчөлөрүнө карата талаптар жеңилдетилген жана кредиттик союздардын кызмат адамдарына коюлуучу минималдуу квалификациялык талаптар кайра каралган, ошондой эле экономикалык

ченемдерге жана КСКК мезгил-мезгили менен берилүүчү регулятивдик отчетунун тиешелүү формаларына өзгөртүүлөр киргизилген.

20. Улуттук банктын ченемдик укуктук актыларын Акчанын изин жашырууга каршы күрөшүү жагында финансылык чараларды иштеп чыгуу тобу (ФАТФ) иштеп чыккан акчаны адалдоого жана терроризмди каржылоого каршы аракеттенүү боюнча эл аралык стандарттарга, “Террористтик ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык келтирүү максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасы тарабынан 2025-жылдын 26-декабрындагы №2025-П-12/70-6-(ПС) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын айрым ченемдик укуктук актыларына кылмыштуу ишти каржылоого жана кылмыштуу кирешелерди легалдаштырууга (адалдоого) каршы аракеттенүү маселелери боюнча өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтом кабыл алынган.

21. Банктардын финансылык абалын чыңдоо планын милдеттүү түрдө иштеп чыгуу, актуалдаштыруу жана ишке ашыруу аркылуу финансылык туруктуулугун камсыз кылуу максатында, Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 26-декабрындагы №2025-П-12/70-5(НПА) “Банктын финансылык абалын чыңдоо планына карата талаптар жөнүндө” жобону бекитүү тууралуу токтому кабыл алынган.

22. Кыргыз Республикасынын Улуттук банк Башкармасынын 2025-жылдын 26-декабрындагы №2025-П-12/71-3-(НПА) “Кыргыз Республикасынын Улуттук банкынын айрым ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтому кабыл алынган. Микрофинансылык уюмдардын, анын ичинде ислам каржылоо принциптери боюнча операцияларды жүзөгө ашырган микрофинансылык уюмдардын ишин жөнгө салууну өркүндөтүү аталган токтомдун максаты болуп саналат. Өзгөртүүлөр микрофинансылык уюмдарга карата дивиденддерди эсептөө жана төлөө, субординацияланган карыздын инструменттерин колдонуу, карыздык баалуу кагаздарды чыгаруу тартиби, инвестициялардын өлчөмү ж.б. тууралуу талаптар боюнча киргизилген.

ГЛОССАРИЙ

Банктык аманат (депозит) – бул финансы-кредит уюму тарабынан башка жак менен түзүлгөн келишим боюнча кайтарымдуулук, төлөөгө жөндөмдүүлүк, мөөнөттүүлүк шарттарында кабыл алынган акча каражаттарынын суммасы. Аманаттар мөөнөттүү жана талап боюнча төлөнүүчү болуп бөлүнөт. Талап боюнча төлөнүүчү аманаттарды сактоо мөөнөтү көрсөтүлбөйт, ал эми мөөнөттүү аманаттар – белгилүү бир мөөнөткө салынат.

Банктык кредиттер – бул банк тарабынан белгилүү бир мөөнөткө кайтарымдуулук жана кредиттик пайызды төлөөгө жөндөмдүүлүк шарттарында берилген акча каражаттары.

Валюта рыногу – чет өлкө валютасын сатып алуу-сатуу боюнча операциялар ишке ашырылган рынок. Экономикалык мазмуну боюнча – бул акча рыногунун сектору, мында валюта сыяктуу өзгөчө товарга суроо-талап менен сунуш тең салмактанып турат. Өз багыты жана уюштуруу формасы боюнча бул атайын институттар жана механизмдер топтому, алар өз ара суроо-талап менен сунуштун негизинде улуттук жана чет өлкө валютасын эркин сатуу жана/же сатып алуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылат.

Акча рыногу – бул катышуучулар ортосунда кредиттер жана баалуу кагаздар формасындагы каражаттар кыска мөөнөткө сунушталган жана алынган рынок.

Баалуу кагаздардын кирешелүүлүгү – баалуу кагаз боюнча жылдык кирешенин анын рыноктук баасына карата катышы; баалуу кагаздын ээси алган пайда ченеми (нормасы).

Турак жайдын жеткиликтүүлүк индекси – жарандардын квартира сатып алуу мүмкүнчүлүгү көз карашынан алганда, турак жай рыногунун абалынын көрсөткүчү. Стандарттуу квартиранын (54 чарчы метр жалпы аянты менен) орточо рыноктук наркынын үч адамдан турган үй-бүлөнүн (эки чоң адам жана бир өспүрүм) орточо жылдык кирешесине катышы катары эсептелет.

Төлөм системаларынын жеткиликтүүлүк коэффициенти – системанын пайдалануучулары үчүн алардын талаптары боюнча кызмат көрсөтүүлөрдөн жана маалыматтардан пайдалануу мүмкүнчүлүгү катары системанын жеткиликтүүлүгүн мүнөздөгөн көрсөткүч. Техникалык үзгүлтүктөрдөн улам иштебей токтоп калуулар, электр энергиясын өчүрүүлөр, системанын операциялык күнүн кеч баштоо же эрте аяктоо, системадан пайдалануу убактысын кыскартат.

Төлөм системаларынын ликвиддүүлүк коэффициенти системанын катышуучуларынын эсептеринде төлөмдөрдү жана эсептешүүлөрдү жүргүзүү үчүн ликвиддүү каражаттардын жетиштүүлүгүн мүнөздөйт.

Макропруденциалдык талдап-иликтөө – бүтүндөй финансы системасынын күчтүү жактарын жана чабал жерлерин баалоо жана мониторинг жүргүзүү.

Минималдуу керектөө бюджетти – жашоо минимумуна ылайык келген минималдуу ыңгайлуулуктардын жана кызмат көрсөтүүлөр топтомунун наркы.

Баалуу кагаздар рыногу – уюштурулган биржалар жана түзүмдөр (баалуу кагаздардын компания-депозитарийлери, эсепке алуу жана клирингдик палаталар), ошондой эле биржанын ишине байланышкан кызмат көрсөтүүлөрдү сунуштаган башка компаниялар. Бул категорияга иши финансылык корпорациялар тарабынан камсыздалган депозитарийлер жана электрондук клиринг системалары, ошондой эле биржалардын жана аларга байланыштуу институционалдык бирдиктердин ишине көзөмөл жүргүзгөн же аларды жөнгө салган улуттук өз алдынча жөнгө салуучу уюмдар кирет.

Стресс-тесттер – портфелдин макроэкономикалык жагдайда же өзгөчө, бирок чындыкка жакын жагдайларда олуттуу өзгөрүүлөргө дуушар болушуна баа берүү үчүн колдонуучу ыкмалар.

Жумушсуздук деңгээли – айкын жумушсуз жарандардын санынын экономикалык жигердүү калктын жалпы санына карата пайыздык катышы.

КЫСКАРТУУЛАРДЫН ТИЗМЕСИ

ААК – ачык акционердик коому
АКШ – Америка Кошмо Штаттары
АФКУ – адистештирилген финансы-кредит уюму
БПБ – “Банктар аралык процессинг борбору” ЖАК
БФКУ – банк эмес финансы-кредит уюмдары
ГСРРВ – Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы
ЖАК – жабык акционердик коому
Жер агенттиги – Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жер ресурстары, кадастр, геодезия жана картография мамлекеттик агенттиги
ЖМК – жалпыга маалымдоо каражаттары
ИДӨ – ички дүң өнүм
КБ – коммерциялык банк
КБИ – керектөө баа индекси
КЖК – капиталдын жетиштүүлүк коэффициенти
К2.1 – капиталдык шайкештик деңгээли
К3.1. – экономикалык ликвиддүүлүк ченеми
КР УСК – Кыргыз Республикасынын Улуттук статистика комитети
КС КК – Кредиттик союздардын каржы компаниясы
МБК – мамлекеттик баалуу кагаздар
МКВ – мамлекеттик казына векселдери
МКО – мамлекеттик казына облигациялары
МФУ – микрофинансылык уюм
М2 – акча массасы
Мамфинкөзөмөл – Кыргыз Республикасынын Экономика жана коммерция министрлигине караштуу финансы рыногун жөнгө салуу жана көзөмөлдөө мамлекеттик кызматы
Улуттук банк – Кыргыз Республикасынын Улуттук банкы
п.п. – пайыздык пункт
ПКС – пакеттик клиринг системасы
РППУ – потенциалдуу жоготуулардын жана чыгым тартуулардын ордун жабууга каралган резерв
ТСК – таза суммардык капитал
ФАТФ (Financial Action Task Force) – Акчанын изин жашырууга каршы күрөшүү жагында финансылык чараларды иштеп чыгуу тобу
ФКУ – финансы-кредит уюму
ROA (Return on assets) – активдердин кирешелүүлүк коэффициенти
ROE (Return on equity) – өздүк капиталдын кирешелүүлүк коэффициенти
DTI (Debt-to-Income) – карыз алуучунун кредиттер боюнча төлөө суммасынын (отчеттук мезгил ичиндеги негизги карыздын суммасын жана пайыздык төлөмдөрдү кошо алганда) карыз алуучунун кредит берүү учурунда билдирилген негизги жылдык кирешесине катышы
LTV (Loan-to-Value Ratio) – берилген кредиттердин көлөмүнүн күрөөлүк камсыздоонун наркына карата катышы
SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications) – маалыматтарды берүүнүн жана төлөмдөрдү өткөрүүнүн эл аралык банктар аралык системасы
VaR (value at risk) – белгилүү бир убакыт ичинде мүмкүн болуучу акча түрүндөгү максималдуу жоготуулар